

DPN 6082

Title: लघु सिद्धान्त कौमुदी LAGHU SIDDHĀNTA KAUMUDĪ

Run. No. 6773

Cat. No. 14

Micro. No.

Subject Grammar.

Religion: Hindu / Bauddha

Language: Skt. / New. / Nep. / Skt. - New. / Maith. - New. / New. - Nep. /

Size in cms. 24.5 x 11.5

Folios 40

Lines (in a page) 7

Compl. / Incompl.

Chapt. / act /

Author / translator

Scribe / donor

Date: NS / SS / VS / KS

Ruler / place

Script: New. / Dev. / Bhuj. / Ran. /

Illus. :

Material: palmleaf / paper / thyasaphu /

Condition: fine / damaged by worms, rats, water /

Beginning, colophon, post-colophon :

* श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ ॥ नत्वा सरस्वतीं देवीं शुद्धा
कुसुमाङ्कुरेभ्यः ॥ पारिनीत प्रवेशाय लघुसिद्धान्त कौमुदीम् ॥

पशुपतिमान पःमाय
Pasupati Pahmāy Man

10

5

0

CMS

5

10

15

20

Handwritten text in Devanagari script, likely a title or a verse, located on the left edge of the manuscript fragment.

Handwritten text in Devanagari script, likely a title or a verse, located on the right edge of the manuscript fragment.

वसु ३ भिको सु ७७५

उस् १

श्रीगणेशायनमः ॥ श्रीसरस्वत्यैनमः ॥ श्रीगुरुभ्योनमः ॥ ॥ नत्वासरस्वतीं देवीं शुद्धाङ्गु रागाङ्गु
रोम्पहं ॥ पाणिनीयप्रवेशाय लघुसिद्धान्तकोमुदीम ॥ अइउरा ॥ अल्लक ॥ एभोङ् ॥ ऐओवृ ॥
हयवरट् ॥ लरा ॥ जमङ्गलानमः ॥ जभञ्ज ॥ धठधष् ॥ जवगउदर ॥ खफछठथचटतवृ ॥ कपय
॥ शयसर ॥ हल् ॥ इतिमाहेभ्वराणिसूत्राणि अणादिसंज्ञार्थानि ॥ एवामन्या इतः ॥ हकारा
दिष्वकारउच्चारणार्थः ॥ लरामध्ये चित्संज्ञकः ॥ हलन्त्यम् ॥ १।३।३ ॥ उपदेशः न्यहलित्स्या
त् ॥ उपदेशाद्योच्चारणम् ॥ सूत्रेष्वहं हम्पदं सूत्रान्तरादनुवर्तनीयं सर्वत्र ॥ अदर्शनलोपः ॥ १॥
॥ १।१।६ ॥ प्रसक्तस्यादर्शनलोपसंज्ञं स्यात् ॥ तस्य लोपः ॥ १।३।९ ॥ तस्येतो लोपः स्यात् ॥ १॥

ताल्वादिषु सभागेषु स्थानेषु द्वौ भागे निष्पन्नो जुहो न संज्ञा स्यात् ॥ ४ ॥

रागदयोरागद्वयोः ॥ आदिरन्तेन सहेता ॥ १।१।७१ ॥ अन्येनेता सहितं दिर्मध्यगानां स्वस्य च सं
ज्ञा स्यात् ॥ यथाः णिति अइउवर्णानां संज्ञा ॥ एवमच हलित्पादयः ॥ उकालोऽङ्गु स्वदीर्घ
पुतः ॥ १।२।२७ ॥ उश्चउश्चउश्चवः ॥ वाङ्मालइवकालो यस्य सोऽचक्रमात् ह्रस्वदीर्घपुतसं
ज्ञा स्यात् ॥ सप्तत्येकमुदात्तादिभेदेन त्रिधा ॥ उच्चैरुदात्तः ॥ १।२।२९ ॥ नीचैरनुदात्तः ॥ १।२।३० ॥
ताल्वादिषु सभागेषु स्थानेषु द्वौ भागे निष्पन्नो जुहो न संज्ञा स्यात् ॥ समाहारस्वरितः ॥ १।२।३१ ॥
उदात्तानुदात्तात्वे वर्णधर्मैः समाह्रियते यस्मिन् सोऽचस्वरितसंज्ञा स्यात् ॥ सनवविधोऽपि प्र
त्येकमनुनासिकाऽननुनासिकत्वाभ्यां द्विधा ॥ मुखनासिकावचनोऽनुनासिकः ॥ १।१।८ ॥

लो. सु. मुखसहितनासिकयोच्चार्यमारोवरोः नुनासिकसंज्ञः स्यात् ॥ तदित्यम् ॥ अइउमए
 ॥२॥ याम्बर्गानां प्रत्येकमष्टादशभेदाः ॥ लृवर्गस्य द्वादश ॥ तस्य दीर्घाः भावात् ॥ एचामपि द्वादश ॥ तेर्वाह्रस्वाः भावात् ॥ तुल्यास्य प्रयत्नं सवर्गम् ॥ १।१।२ ॥ तात्वादित्थानमाभ्यन्तर
 प्रयत्नश्चेत्येतद्द्वयं यस्य येन तुल्यन्तमिथः सवर्गो संज्ञः स्यात् ॥ ऋलृवर्गयोर्मिथस्सा
 वर्यम्वच्यम् ॥ अकुहविसर्जनीयांकराः ॥ इचुयशानांतालु ॥ ऋदुरघारणाम्बुद्धौ ॥
 लृतुलसानान्दन्ताः ॥ उपूपध्मानीयानामोष्ठौ ॥ जमडशानानां नासिका च ॥ एदैतोकं गुरुः
 राटतालु ॥ ओदैतोः करोटोष्ठम् ॥ वकारस्य दन्तोष्ठम् ॥ जिह्वामूलीयस्य जिह्वामूलम् ॥ ॥२॥

अवसंज्ञारतादाघोषा
 आत्मप्राणाः ॥

नासिकाः नुस्वारस्य ॥ यत्नोद्विधा ॥ आभ्यन्तरोवाह्यश्च ॥ आद्यः पंचधा ॥ स्थष्टेष्टस्थष्टिष्ट
 तविहृतसंवृतभेदात् ॥ तत्र स्थष्टेष्टप्रयत्नं स्पर्शानाम् ॥ ईषत्स्थष्टमन्तस्थानां ॥ ईषद्विहृतमूष्म
 णाम् ॥ विहृतं स्वरणाम् ॥ ह्रस्वस्याः वर्गस्य प्रयोगे संवृतम् ॥ प्रक्रियादशायां लुविहृतं
 मेव ॥ वाह्यस्वेकादशधा ॥ विवास्संवारश्वासोनादोघोषोःघोषोः ल्यप्राणो महाप्राण ॥ अमसंज्ञ
 उदातोः नुदातः स्वरितश्चेति ॥ स्वरो विवारस्वासाघोषाश्च ॥ ह्रशः संवारानादाघोषाश्च ॥
 वर्गणाम्बुथमलितियपञ्चमायराश्च ल्यप्राणाः ॥ वर्गणां द्वितीयचतुर्थैश्च लश्च महा
 प्राणाः ॥ कादयो मावसानां स्पर्शाः ॥ यणोः लस्याः ॥ शल्लडुष्माराः ॥ अचः स्वराः ॥ ५क५स्व

ल. कौ. सु. इति कखाभ्यां प्रागर्द्धविसर्गसदृशजिह्वा मूलीयः ॥ १५५ ॥ इति पकाभ्यां प्रागर्द्धविसर्गसदृश उप
 धानीयः ॥ अं अः इत्यच परावनुस्वारविसर्गौ ॥ अणुदित्सवर्गोस्यचाप्रत्ययः ॥ १११६८ ॥ अवि
 धीयमानोऽणुदिचसवर्गोस्यसंज्ञा स्यात् ॥ अत्रेवाणपरेणाणाकारेणा ॥ कचुटुतुपुसतेडुदि
 तः ॥ तदेवमइत्यष्टादशानां संज्ञा ॥ तथेकारोकारौ ॥ ऋकारस्त्रिंशतः ॥ एकारोऽपि ॥ ए
 चोद्वादशानां ॥ अनुनासिकाननुनासिकभेदेन यवलादिधा ॥ तेनाऽनुनासिकास्तेषां
 योर्द्वयो संज्ञा ॥ परस्मिन्निकर्षे संहिता ॥ ११४१०९ ॥ वर्णानामतिशयितस्मिन्नधिस्मं ॥ ३ ॥
 हितसंज्ञा स्यात् ॥ हलोऽनन्तरा संयोगः ॥ ११११७ ॥ अजिभरव्यवहितहलसंयोगसंज्ञा ॥ ३ ॥

यद्यपि

अनियमेनियनकारिणिपा
 रिभाषा

नानातातिरिक्तवर्णित

स्युः ॥ सुप्रिङ्गन्तम्यदम् ॥ ११४१४ ॥ सुबन्तनिङन्तश्च यदसंज्ञं स्यात् ॥ इति संज्ञा प्रकरणम् ॥
 ॥ ३ ॥ इको यणचि ॥ ६११७७ ॥ इकः स्थाने यणस्यादचि संहितायां विषये ॥ सुधी उपा
 स्य इति स्थिते ॥ तस्मिन्निति निर्दिष्टे पूर्वस्य ॥ १११६६ ॥ सप्तमी निर्देशेन विधीयमानं ज्ञेयं
 वर्णान्तरेणाव्यवहितस्य पूर्वस्य बोध्यम् ॥ स्थानेऽन्ततमः ॥ १११५० ॥ प्रसङ्गे सति सदृशत
 म आदेशः स्यात् ॥ सुधय उपास्य इति जाते ॥ अनुचिच ॥ ८१४४७ ॥ अचः परस्य यरो देवा
 लो नत्वचि ॥ रुलाञ्जश रुशि ॥ ८१४५३ ॥ स्पष्टम् ॥ इति धकारस्य दकारः ॥ संयोगान्त
 स्य लोपः ॥ ८१२१३ ॥ संयोगान्तं यत्पदं न लोपः स्यात् ॥ अलोऽन्तस्य ॥ १११५२ ॥

न संलग्नं तर्ह्येव प्रवर्तते

आहुतौ वरिपरमधावति ॥
हे ओ हे ओ

ल.कौ.सु. षष्ठीनिर्दिष्टान्तस्योदेशः स्यात् ॥ इति प्राप्ते ॥ यराः प्रतिषेधोवाच्यः ॥ सुद्युपास्यः ॥ मध्व
॥४॥ रिः ॥ धात्रंशः ॥ लाकृतिः ॥ सचोः यवायावः ॥ ६।१।७८ ॥ सचः इमादय अव आयु आव
सते स्युरचि ॥ यथा संख्यमनुदेशस्मानाम् ॥ १।३।१० ॥ समसम्वन्धीविधिर्यथासंख्यं
स्यात् ॥ हरये ॥ विषावे ॥ नायकः ॥ पावकः ॥ वानोयिप्रत्यये ॥ ६।१।७९ ॥ यकारादौ प्रत्य
येपरे ओदौ तोरव आव सतौ स्तः ॥ गव्यम् ॥ नाव्यम् ॥ अध्वपरिमाणोच ॥ गव्यूतिः ॥ अदेकु
राः ॥ १।१।१२ ॥ अत एव च गुणसंज्ञः स्यात् ॥ तपरस्तत्कालस्य ॥ १।१।७० ॥ तः परायस्मा उरुः
सचतात्परश्चोच्चार्यमाणः समकालस्यैव संज्ञा स्यात् ॥ आदुराः ॥ ६।१।८० ॥ अव ॥४॥

स्वादग्रन्थोपरि होष्यातात त हृद्गद गेह कुक्षोर्ध्वपित्तमाननः

गीदचिपरे पूर्वपरयोरेको गुणादेशः स्यात् ॥ उपेन्द्रः ॥ गङ्गोदकम् ॥ उपदेशोऽनुनासिकरत्
रो ॥ १।३।१२ ॥ उपदेशोऽनुनासिकोऽजित्संज्ञः स्यात् ॥ प्रतिज्ञाऽनुनासिक्याः पारिणीयाः ॥ लरा
सुत्रस्थावर्गानसहोच्चार्यमाणोरेफोरनयो संज्ञा ॥ उरारपरः ॥ १।१।५१ ॥ ऋइति त्रिंश
तः संज्ञेत्युक्तं न स्थानेयोऽरासरपरसन्नेव प्रवर्तते ॥ कृषादिः ॥ तवल्कारः ॥ लोपः शाक
त्यस्य ॥ ६।३।१९ ॥ अवर्गपूर्वयोः पदान्तयोर्ध्वयोर्वा लोपोऽतिपरे ॥ पूर्वत्रासिद्धम् ॥ १।१।११
सपादसप्ताध्यायीमप्रतिविपाद्यसिद्धात्रिपाद्यामपि पूर्वमप्रतिपरं शास्त्रमसिद्धम् ॥ हरइह ॥
हरयीह ॥ विषाइह ॥ विषाविह ॥ वृद्धिरादेर् ॥ १।१।११ ॥ आदे च वृद्धिसंज्ञः स्यात् ॥ ०ः ॥

अथापि ननु त्वराभावेऽपि किं स्थानं नाम्ना

ल. कौ. सु वृद्धिरेचि ॥ ६१ ॥ ८८ ॥ ओदेचि परे वृद्धिरेकादेशः स्यात् ॥ गुणाः पवादः ॥ कृषोक्तत्वम् ॥ गङ्गोद्यः ॥
 ॥ ८८ ॥ देवैश्वर्यम् ॥ कृषोक्तकराम् ॥ सत्येधत्सु ॥ ६१ ॥ ८८ ॥ अवर्णादेजाद्योरेत्येधत्सु ॥ रुचिच
 परे वृद्धिरेकादेशः स्यात् ॥ उपेति ॥ उपैधते ॥ प्रषोहः ॥ सजाद्योः किम् ॥ उपेतः ॥ माभवान्प्र
 दिधत् ॥ अक्षादूहिन्यामुपसंख्यानम् ॥ अक्षौहिणीसेना ॥ प्रादूहोदोद्येधेष्वेषु ॥ प्रोहः ॥
 प्रोढः ॥ प्रोढिः ॥ प्रेषः ॥ प्रेष्यः ॥ ऋतेचतृतीयासमासे ॥ सुखेन ऋतः सुखार्तः ॥ तृतीये
 तिकिम् ॥ परमर्तः ॥ प्रवत्सतरकम्वलवसनार्तादशानाम् ॥ प्रार्गोम् ॥ वत्सतरार्गोम् ॥ ऋ
 इत्यादि ॥ उपसर्गः क्रियायोगे ॥ १४५ ॥ प्रादयः क्रियायोगे उपसर्गसंज्ञाः स्युः ॥ ८८ ॥ ५॥

एतः

अतीती

प्रा. परा. अप. सम्. अनु. अव. निम्. निरा. दुस्. दुर. वि. आङ्. नि. अधि. अपि. सु. उत्तर. अभि. प्रीति.
 परि. उप. एते प्रादयः ॥ भूवाद्योधातवः ॥ १३१ ॥ क्रियावाचिनो भ्वाद्योधातुसंज्ञाः स्युः ॥ उपस
 र्गादिति धातौ ॥ ६१ ॥ ८८ ॥ अवर्णात् प्रादुपसर्गादकाराद्योधातौ परे वृद्धिरेकादेशः स्यात् ॥ प्राद्विति ॥
 सङ्घिपररूपम् ॥ ६१ ॥ ८८ ॥ आदुपसर्गादेडाद्योधातौ पररूपमेकादेशः स्यात् ॥ प्रेजते ॥ उपोषति ॥
 अचोः त्यादिटि ॥ ११ ॥ ६४ ॥ अवाप्त्यधेयोः न्यः स आदिष्यस्य तद्विसंज्ञं स्यात् ॥ शकन्वा
 दिषु पररूपमवाच्यम् ॥ तच्चटे ॥ शकन्चुः ॥ कर्कन्चुः ॥ मनीया ॥ लाङ्गलीया ॥ आकृतिगणो
 यम् ॥ मार्तराः ॥ ओमाङ्गेश्व ॥ ६१ ॥ ८५ ॥ ओमिआङ्. चात्पररूपमेकादेशः स्यात् ॥ शिवायो

धातुपसर्गयोकार्यमन्तरं स्यात्कार्यवहिरङ्ग असिद्धवहिरङ्गमन्तरं ॥ १ ॥

अनादिवच्च

एकदेशाद्वक्तव्यमनञ्चवत्तद्वति

ल. कौ. नमः ॥ शिवेहि ॥ अकस्वर्गो दीर्घः ॥ ६१११०९ ॥ अकस्वर्गोऽधिपरे पूर्वपरयो दीर्घस्य कादेशः
॥ ६ ॥ स्यात् ॥ दैत्यारिः ॥ श्रीशः ॥ विष्णुदयः ॥ होतृकारः ॥ एङः पदान्तादतिः ॥ ६१११०९ ॥ पदान्तादे
तेतिपरे पूर्वस्य मेकादेशः स्यात् ॥ हरेव ॥ विष्णोः च ॥ सर्वत्र विभाषा गोः ॥ ६१११२२ ॥ लोके
वेदे चैङ्गस्य गोरतिवा प्रकृतिभावः पदान्ते ॥ गोअग्रम् ॥ गोग्रम् ॥ एङन्तस्य किम् ॥ चित्रम्
ग्रम् ॥ पदान्ते किम् ॥ गोः ॥ अनेकाल्त्रिशित्सर्वस्य ॥ ११११५५ ॥ इति प्राप्ते ॥ डिच्च ॥ ११११५३ ॥
डिदने कालपन्त्यस्येव स्यात् ॥ अवङ् स्फोटयन्त्यस्य ॥ ६१११२३ ॥ पदान्ते एङन्तस्य गो
रवङ्वाचि ॥ गोग्रम् ॥ गवाग्रम् ॥ पदान्ते किम् ॥ गवि ॥ इङ्च ॥ ६१११२४ ॥ गोरवङ् स्यादिति ॥ ६ ॥

६३३ ॥ धातुपसर्गयोकार्यमन्तरं ॥ अन्यत्
कार्यवहिरङ्ग

गवेङ् ॥ दूराद्धतेच ॥ ६१११८४ ॥ दूरात्सं बोधने या वाक्यस्य टेः पुतो वा ॥ पुतप्रगृह्या अचि नित्यं
॥ ६१११२५ ॥ एतेऽचि नित्यं प्रकृत्यास्युः ॥ आगच्छ कृष्णा ॥ अत्र गौश्चरति ॥ ईदूदेद्विवचनम् प्रगृह्य
॥ ११११११ ॥ ईदूदेदन्तद्विवचनम् प्रगृह्य स्यात् ॥ हरे एतो ॥ विष्णुदमौ ॥ गङ्गे अमू ॥ अदसो मात
॥ ११११२२ ॥ अस्मात्पराबीदूतो प्रगृह्योस्तः ॥ अमीर्दिशाः ॥ रामकृष्णावम् आसोते ॥ मात्किं
अमुकेऽत्र ॥ चादयो सत्वे ॥ ११४१५७ ॥ अद्वयार्थाश्चादयो निपाताः स्युः ॥ प्रादयः ॥ ११४१५८ ॥
एतेऽपि तथा ॥ निपातस्य कानाड ॥ ११११२४ ॥ एकोऽर्जुनिपात आङ् वज्र्यः प्रगृह्य ॥ इहन्दुः ॥
उड्मेराः ॥ वाक्यस्मर्योरिति ॥ ओएवन्तु मन्यसे ॥ आएवङ्किलतत् ॥ अन्यत्रडितु ॥ ईषदु

ए

६३४ ॥ धातुपसर्गयोकार्यमन्तरं ॥ अन्यत्
कार्यवहिरङ्ग

विद्युत् ३ ओ३

ओ३ कल्पसिद्धिस्तोत्रम्

ल.कौ.सु.शाम् ॥ ओशाम् ॥ ओत् ॥ १२१२५ ॥ ओदंतोतिपातः प्रगल्भः ॥ अहोईशाः ॥ संबुद्धोशाकल्प
॥ ७ ॥ स्येतावनार्ये ॥ ११११६ ॥ समुद्धिनिमित्तकओकारोवाप्रगल्भोऽवैदिकेइतोपरे ॥ विषोऽशिते
विशाविति ॥ मयूउवावा ॥ ८१३१३३ ॥ मयः परस्यउवावाअचि ॥ किमुक्तम् ॥ किमुक्तं ॥ छ
इकोऽसवरीशाकल्पस्यह्रस्वश्च ॥ ६११२७ ॥ पदान्ताइकोह्रस्वोवास्युरसवरीऽचि ॥ ह्रस्व
विधिसामर्थ्यान्तस्वरसन्धिः ॥ चक्रिअत्र ॥ चक्रवत्र ॥ पदान्ताइतिकिम् ॥ गोयौ ॥ अचोर
ह्रस्वांदे ॥ ८१४१४६ ॥ अचः पराभ्यांरेफहकाराभ्यांपरस्यपरोद्देवास्तः ॥ नसमासे ॥ वापश्च ॥ उरुः
क्रात्यकः ॥ ६१११२२ ॥ इतिपरेपदान्ताअकः प्राग्वत्त्वा ॥ वसन्नर्यिः ॥ वसन्नर्यिः ॥ पदान्ताः ॥ ७ ॥

गोच्छे २

किम् ॥ आर्द्धम् ॥ ७ ॥ इतिस्वरसन्धिः ॥ ७ ॥ स्तोभुनायुः ॥ ८१४१४० ॥ सकारतवयोशाकारच
वरीभ्यांयोगेशकारचवर्गौलः ॥ रामश्चेते ॥ रामश्चिनोति ॥ सच्चित् ॥ शार्ङ्गिज्जय ॥ शात् ॥ ८१४१४४ ॥
शात्परस्योक्तम् ॥ विष्णुः ॥ प्रश्नः ॥ पुनापुः ॥ ८१४१४१ ॥ स्तोः पुनायोगेष्टः ॥ रामषष्टः ॥ राम
ष्टिकते ॥ पेष्टा ॥ तद्विका ॥ चक्रिराष्टौकसे ॥ नपदान्तादोरनाम् ॥ ८१४१४२ ॥ पदान्तादुवर्गात्प
रस्याः नामः स्तोः पुनस्यात् ॥ षट्सन्तः ॥ षट्ते ॥ पदान्ताकिम् ॥ ईहे ॥ टोकिम् ॥ सर्पिष्टमम् ॥
अनाम्नवतिनगरीरामितिवाच्यम् ॥ षट्सा ॥ षट्सवतिः ॥ षट्सागर्ग्यः ॥ तोषिः ॥ ८१४१४३ ॥
नष्टवम् ॥ सन्धः ॥ ज्जलाञ्जशोऽलो ॥ ८१२१३६ ॥ पदान्ताज्जलाञ्जशः स्युः ॥ वागीशः ॥ यरोऽनु

चिद्रूपम् ३*

लको सु नासिकेः नुनासिको वा ॥ ८१४५ ॥ यः पदान्तस्याः नुनासिके परेः नुनासिको वा स्यात् ॥
 ॥ ८॥ एतन्मुरारिः ॥ एतद्मुरारी ॥ प्रत्यये भाषायां नित्यम् ॥ तन्मात्रम् ॥ चिन्मयम् ॥ तोलि ॥ ८१४६ ॥
 परसवर्गाः ॥ तस्त्रयेः ॥ विद्वंस्त्रिखति ॥ नस्यानुनासिकोलः ॥ उदः स्थास्तम्भोः पूर्वस्य ॥
 ॥ ८१४६९ ॥ उदः परयोः स्थास्तम्भोः पूर्वसवर्गाः ॥ तस्मादित्युत्तरस्य ॥ १११६७ ॥ पञ्चमी
 निर्देशेन क्रियमाणाङ्कार्यवर्गानरेणाः व्यवहितस्य परस्य ज्ञेयम् ॥ आदेः परस्य ॥ १११५४ ॥
 परस्य यदि हितं तत्तस्यादेर्वाध्यम् ॥ इति सस्यथः ॥ ऊरो ऊरिसवर्गी ॥ ८१४६५ ॥ हलः प ॥ ऊरुः
 रस्य ऊरोवालो पत्सवर्गी ऊरि ॥ खरिच ॥ ८१४५५ ॥ खरिज्जलाश्चरः स्युः ॥ इत्युदोदस्यतः ॥ ८१४७॥

उत्थानम् ॥ उत्तम्भनम् ॥ ऊयो होऽन्यतरस्याम् ॥ ८१४६२ ॥ ऊयः परस्य हस्यवा पूर्वसवर्गाः ॥ नाद
 स्य घोः स्य संवारस्य महाप्राणस्य तादृशो वर्गचतुर्थः ॥ वाग्घरिः ॥ वाग्हरिः ॥ शब्दोऽति ॥ ८१४६३ ॥
 ऊयः परस्य शस्यो वागीर ॥ तद्यशिव इत्पत्रदस्य चुत्वेन जकोरेकते खरिचेति जकारस्य चकारः ॥
 तच्छिवः ॥ तत्त्रिवः ॥ छत्त्वममीति वाच्य ॥ तश्छोकेन ॥ मोऽनुस्वारः ॥ ८१३१२३ ॥ मानस्य पद
 स्याः नुस्वारेऽहलि ॥ हरिं वन्दे ॥ नश्चापदान्तस्य झलि ॥ ८१३१२४ ॥ नस्य मस्य चापदान्तस्य झ
 ल्यनुस्वारः ॥ यशंसि ॥ आक्रंस्यते ॥ अनुस्वारस्य ययि परसवर्गाः ॥ ८१४५८ ॥ शान्तः ॥ वा
 पदान्तस्य ॥ ८१४५९ ॥ त्वङ्गोऽयि ॥ त्वङ्गोऽयि ॥ मोराजिसमः कौ ॥ ८१३१२५ ॥ क्विवले राजतो

झलिके मू मन्त्रस्य २ +

स्य ष्टमू २

ल्यः कौः सुः परे समो मस्य मस्य वस्यार ॥ स भ्राट् ॥ हे म परे वा ॥ टा ३।२६ ॥ म परे हकारे मस्य मो वा ॥ किं ह्य
 लयति ॥ किं ह्य लयति ॥ य व ल परे य व ला वा ॥ किं ह्य ह्यः ॥ किं ह्यः ॥ किं ह्य ह्य लयति ॥ किं ह्य
 लयति ॥ किं ह्य ह्य लयति ॥ किं ह्य ह्य लयति ॥ न परे नः ॥ टा ३।२७ ॥ न परे हकारे मस्य नो वा
 ॥ किं न ह्यते ॥ किं न ह्यते ॥ डः सिधुट् ॥ टा ३।२८ ॥ डात्परस्य सस्य धुट् ॥ आद्यं तो ट कितौ ॥
 १।१।४६ ॥ टि कितौ यस्योक्तौ तस्य क्रमादाद्यत्तोत्तः ॥ षट् सन्तः ॥ षट् सन्तः ॥ दुः सोः
 कुकटुक शरि ॥ टा ३।२९ ॥ वासः ॥ प्राङ्ः षष्टः ॥ प्राङ्ः षष्टः ॥ सुगण षष्टः ॥ सुगण षष्टः ॥ गुरुः
 ॥ नश्चः ॥ टा ३।३० ॥ नात्तात्परस्य सस्य धुट् ॥ सन्तः ॥ सन्तः ॥ शितुक ॥ टा ३।३१ ॥ ॥ ५ ॥

पदानस्यनस्यत्रोपरेतुग्व ॥ सञ्चदम्भुः ॥ सञ्चदम्भुः ॥ सञ्चदम्भुः ॥ डमोह
स्वादचिडमुगानित्यम् ॥ ट। ३। ३२ ॥ ह्रस्वात्परो योऽऽमृतदन्तं यत्पदं तस्मात्परस्याचो
डमुट् ॥ प्रत्यङ्गुत्मा ॥ सुगणणी ॥ सन्नच्युतः ॥ समः सुटि ॥ ट। ३। ५ ॥ समोहः सुटि ॥ अ
त्रानुनासिकः पूर्वस्यतुवा ॥ ट। ३। २ ॥ अत्ररुप्रकर्णोरोः पूर्वस्यानुनासिकोवा ॥ अनुना
सिकात्परोऽनुस्वारः ॥ ट। ३। ४ ॥ अनुनासिकं विहायरोः पूर्वस्मात्परोऽनुस्वोगमः ॥
एवमानयोर्विसर्जनीयः ॥ ट। ३। १५ ॥ एवमवसानेचपदानस्यरेफस्यविसर्गः ॥
सम्पुङ्गानां सोवक्तव्यः ॥ संस्कृती ॥ संस्कृती ॥ पुमः एवयम्परे ॥ ट। ३। ६ ॥ अम्

लकोः पुं परेखयिपुमोः ॥ पुंस्कोकिलः ॥ पुंस्कोकिलः ॥ नभ्यप्रशान् ॥ ट। ३। ७ ॥ अम्परेद्विना
 नस्यपदस्यरुः ॥ विसर्जनीयस्यसः ॥ ट। ३। ३४ ॥ खरि ॥ चक्रिंस्त्रायस्व ॥ चक्रिंस्त्राय
 स्व ॥ अप्रशान्किम् ॥ प्रशान्तोति ॥ पदान्तस्येति किम् ॥ हनि ॥ नृन्पे ॥ ट। ३। १० ॥ नृ
 नित्यस्यरुर्वापे ॥ कुब्जोः कः ॥ पोच ॥ ट। ३। ३७ ॥ कवर्गेपवर्गेचविसर्गस्य कपोलः ॥ चादिसर्गः ॥
 नृन्पाहि ॥ नृन्पाहि ॥ नृन्पाहि ॥ नृन्पाहि ॥ नृत्याहि ॥ तस्यपरमाश्रितम् ॥ ट। ३। ११ ॥ द्विरुक्त
 स्यपरमाश्रितं स्यात् ॥ कानाश्रिते ॥ ट। ३। १२ ॥ कानकारस्यरुश्रिते ॥ कांस्कान् ॥ कांस्का ॥ उरुः
 न ॥ छेच ॥ ट। ३। १३ ॥ ह्रस्वस्य छतुक ॥ शिवच्छाया ॥ पदानाद्वा ॥ ट। ३। १४ ॥ दीर्घात्पदाना ॥ १० ॥

छेतुकवा ॥ लक्ष्मीच्छाया ॥ लक्ष्मीच्छाया ॥ ३ ॥ इतिहल्सन्धिः ॥ ३ ॥ विसर्जनीयस्यसः ॥
 ॥ ट। ३। ३४ ॥ खरि ॥ विष्णुस्त्राता ॥ वाशरि ॥ ट। ३। ३६ ॥ शरिविसर्गस्यविसर्गोवा ॥ हरिः श्रोते ॥
 हरिश्श्रोते ॥ समजुमोरुः ॥ ट। ३। ३६ ॥ पदान्तस्यसस्यसजुषश्चरुः स्यात् ॥ अतोरोरपुता
 दपुते ॥ ट। ३। ३७ ॥ अपुतादतः परस्यरोरुः स्यादपुतेति ॥ शिवोऽर्चः ॥ हशिच ॥ ट। ३। ३८ ॥
 तथा ॥ शिवोवन्द्यः ॥ भोभगोअद्योअपूर्वस्ययोऽशि ॥ ट। ३। ३९ ॥ एतत्पूर्वस्यरोर्यादेऽशोः
 शि ॥ देवाइह ॥ देवायिह ॥ भोस्रभगोस्रअद्योस्रइति सानानिपाताः ॥ तेयारोय्यस्चेकृते ॥
 हलि सर्वेषाम् ॥ ट। ३। ४० ॥ भोभगोअद्योअपूर्वस्ययस्यलोपः स्याद्धलि ॥ भोदेवाः ॥ भ

ल.कौ.मु.गोनमस्ते॥अघोयाहि॥रो.सुपि॥८।१।६९॥अहोरेफादेशोनतुसुपि॥अहरहः॥अह
॥११॥ गीराः॥रोरि॥८।३।१४॥रेफस्वरेफेपरेलोपः॥द्वलोपेपूर्वस्यदीर्घाः॥६।३।१११॥
द्वरेफलोपनिमित्तयोःपूर्वस्यागोदीर्घः॥पुनारमते॥हरीरम्यः॥शम्भुराजते॥अराः
किम्॥तठः॥वठः॥मनस्स्रथइत्पत्ररुत्वेकतेरुशिचेत्पुत्वेरोरीतिलोपेचप्राप्ते॥विप्रति
षेधेपरङ्कार्यम्॥१।४।२॥तुल्यबलविरोधेपरंकार्यंस्यात्॥इतिलोपेप्राप्ते॥पूर्वत्रासिद्ध
मितिरोरीत्यस्यासिद्धत्वादुत्वमेव॥मनोरथः॥एतन्नदोस्सुलोपोःकोरनञ्समासेह उरुः
लि॥६।१।१३२॥अककारयोरेतन्नदोर्यस्सुल्लस्यलोपोहलिनतुनञ्समासे॥एष ॥११॥

विष्णुः॥सशम्भुः॥अकोःकिम्॥एषकोरुद्रः॥अनञ्समासेकिम्॥असञ्जिवः॥हलिकिं
॥एषोःत्र॥सोःचिलोपेचेत्यादपूरणम्॥६।१।१३४॥सइत्यस्यसोर्लोपःस्यादचिपादश्चेद्वो
पेसत्येवपूर्येत॥सोमामविद्विप्रभृतिम्॥सैयदाशरथीरामः॥सैयराजायुधिष्ठिरः॥सैष
कर्णोमहात्यागिसैषभिर्मोमहाबल॥१॥ ॐ ॥इतिविसर्गसन्धिः॥ ॐ ॥अर्थवदधातुर
प्रत्ययःप्रातिपदिकम्॥१।२।४५॥धातुप्रत्ययप्रत्ययान्तञ्चवर्जयित्वाअर्थवच्छब्दरूप
प्रातिपदिकसंज्ञस्यात्॥कृतद्वितसमाश्च॥१।२।४६॥कृतद्वितान्तौसमासश्चतथास्युः॥
स्योजसमोदृष्ट्याभ्याम्भिसुडेभ्याम्भिसुडसिभ्याम्भिसुडसोसाम्भ्योस्सुपु॥४।१।२॥ः०ः॥

ल. को. सु. सुभोजसु. इति प्रथमा. अम् ओइशसु. इति द्वितीया. ठाभ्यां भिसु. इति तृतीया. डेभ्यां भ्य
 सु. इति चतुर्थी. ङसिभ्यां भ्यसु. इति पंचमी. ङस् ओस् आम्. इति षष्ठी. ङि ओस् सुप्.
 इति सप्तमी. आप् प्रातिपदिकात्. ४।१।११. प्रत्ययः. ३।१।११. परस्व इत्यधिकृत्य. अनादा
 वनात् प्रातिपदिकाच्च परे स्वादयः प्रत्ययाः स्युः. सुप्. १।४।१०३. सुपस्वीणि त्रीणि वच
 नान्येकश एकवचन द्विवचन बहुवचन संज्ञाः स्युः. द्वेकयोर्द्विवचनैकवचने. १।४।
 १२१. द्वित्वेकत्वयोरिते स्तः. बहुबु बहुवचनम्. १।४।१२१. बहुत्व विवक्षायाम् बहुवचनं. उरुः
 स्यात्. विरामोऽवसानम्. १।४।१२०. वर्णानामभावोऽवसानसंज्ञः स्यात्. रूत्वविसर्गो. १२१.

त्रिकालिका विद्यमाना त्वेति अत्यन्ता भाववत्

यः शिष्यते स तु प्यमानार्थमिति वाच्यं २+

रामः. सरुपाणामेकशेष एकविभक्तौ. १।२।६४. एकविभक्तौ यानि सरुपाण्येव दृष्टानि ते वा
 मेकस्य विशिष्यन्ते. प्रथमयोः पूर्वसवर्गः. ६।१।१०२. अकः प्रथमा द्वितीययोश्च पूर्वसवर्गो
 दीर्घस्य कादेशः स्यात्. इति प्राप्ते. नादिचि. ६।१।१०४. आदिचि न पूर्वसवर्गो दीर्घः. वृद्धिरे
 चि. रामो. बहुबु बहुवचनम्. १।४।१२१. चुट्. १।३।७. प्रत्ययाद्यौ चुट् इति स्तः. विभक्ति
 श्र. १।४।१०४. सुप्रिडो विभक्ति संज्ञो स्तः. न विभक्तौ तुस्मा. १।३।४. विभक्ति स्यात्तवर्गस
 मानेतः. इति सत्यनेत्वम्. रामाः. एकवचनं संबुद्धिः. २।३।४२. संबोधने प्रथमाया ए
 कवचनं संबुद्धि संज्ञं स्यात्. यस्मात्प्रत्ययविधिस्तदादिप्रत्यये. ङम्. १।४।१३. यः प्र

१२४६
 १२४६
 १२४६

लकोः सु त्ययो यस्मात् क्रियते तदादिशब्दस्यैवं तस्मिन् नङ् स्यात् ॥ २३ ॥ ह्रस्वात् संमुद्धेः ॥ ६१ ॥ ६२ ॥ २३
 ॥ १३ ॥ नाडुत्वा नाडाडुत्वा ण्यते संमुद्धेः ॥ हे राम ॥ हे रामो ॥ हे रामा ॥ अमि पूर्वः ॥ ६१ ॥ १०७ ॥
 अकोः मयि पूर्व रूपमेकादेशः स्यात् ॥ रामम् ॥ रामो ॥ लङ् क्तद्धिते ॥ ११३ ॥ ८ ॥ तद्धितव
 र्जप्रत्ययाद्या लङ् क्तवर्गा इतः स्युः ॥ तस्माच्छसोनः पुंसि ॥ ६१ ॥ १०३ ॥ पूर्वसवर्गा दीर्घा
 त्परो यः शसः सप्तस्य नः स्यात् पुंसि ॥ अङ्कुषाङ् नुम्यवायेऽपि ॥ ८ ॥ ४१ ॥ अङ्कवर्गः प
 र्वग आङ् नुम् सतैर्व्यसैर्यथा सम्भवं मिलितैश्च व्यवधानेऽपि रक्षाभ्यां परस्य नस्य गुहः
 राः समानपदे ॥ शिवाप्रे ॥ पदान्तस्य ॥ ८ ॥ ४३ ॥ नस्य गान ॥ रामात् ॥ टाङ् सिङ् सामि ॥ १३ ॥

नात्स्याः ॥ ७१ ॥ १२ ॥ अदनाद्यादीनामिनादयः स्युः ॥ रामात् ॥ रामेता ॥ सुपिच ॥ ७१ ॥ १०२ ॥
 यनादौ सुपि अतोऽङ् स्य दीर्घः ॥ रामाभ्याम् ॥ अतो भिस्रसेम् ॥ ७१ ॥ १०५ ॥ अनेकालं शित्तवस्य ॥
 रामेः ॥ हेर्यः ॥ ७१ ॥ १३ ॥ अतोऽङ्गात्पण्यडेर्षीदेशः ॥ स्थानिवदादेशोऽनन्तविधौ ॥ १११ ॥ ५६ ॥
 आदेशः स्थानिवत्स्यान्नतु स्थान्यन्ताश्रयविधौ ॥ शित्तस्यानिवत्वात् सुपिचेति दीर्घः ॥
 रामाय ॥ रामाभ्याम् ॥ बहुवचने ऋत्पेत् ॥ ७१ ॥ १०३ ॥ ऋत्पेदौ बहुवचने सुप्यतोऽङ् स्येकारः
 ॥ रामेभ्यः ॥ सुपि किम् ॥ पचध्वम् ॥ वावसाने ॥ ८ ॥ ४१ ॥ अवसाने ऋत्पेत् ॥ रामात् ॥
 रामाद् ॥ रामाभ्याम् ॥ रामेभ्यः ॥ रामस्य ॥ ओसिच ॥ ७१ ॥ १०४ ॥ अतोऽङ् स्येकारः ॥ रामयोः ॥

स.कौ.सु.रु.स्य.न.द्या.पो.नु.द.॥७॥५४॥रु.त्या.न्ता.न.द्य.न्ता.दा.व.ता.च्चा.ज्ञा.त्पर.स्या.मो.नु.डा.ग.म.॥ना.मि.॥

॥१४॥ ६।४।३।अ.ज.न्ता.ङ्ग.स्य.दी.र्घः॥रा.मा.गा.म्॥रा.मे॥रा.म.योः॥ए.त्वे.कृ.ते॥आ.देश.प्र.त्य.य.योः॥
॥८।३।५॥इ.रा.कु.भ्या.म्पर.स्या.प.दा.न्त.स्या.देश.स्य.प्र.त्य.या.व.य.व.स्य.च.यः॥स.स्य.स्य.मूर्ध्.न्या.देशः॥
इ.य.द्वि.वृ.त.स्य.स.स्य.ता.दृ.श.ए.व.यः॥रा.मे.षु॥ए.वं.कृ.णा.द.योः॥प.प.द.न्ताः॥॥
स.र्वा.दी.नि.स.र्व.ना.मा.नि॥१।१।२७॥स.र्वे।वि.श्वा.उ.भ।उ.भ.य।उ.त.रा।उ.त.मा।अ.न्य।अ.न्य.तर॥
इ.त.रा।त्व.त्॥त्व.ने.मा।स.म।सि.म॥पू.र्व.प.रा.व.र.द.क्षि.रो.त.रा.प.रा.ध.रा.णि.व्य.व.स्था.या.म.सं॥गुरुः॥
जा.या.म्॥स्व.म.जा.ति.ध.ना.र.वा.या.म्॥अ.न्तरं.व.हि.र्ये.गो.प.सं.व्या.न.योः॥त्य.द्।त.द्।य.द्॥॥१४॥

ए.त.द्॥इ.द.म्।अ.द.म्॥ए.क।द्वि।यु.ष्म.द्।अ.स्म.द्।भ.व.तु।कि.म्॥ज.स.वृ.शी॥७।१।१७॥अ.द.
न्ता.त्स.र्व.ना.म्नो.ज.स.त्री.स्या.त्॥अ.ने.का.ल्.त्वा.त्स.र्वो.देशः॥स.र्वे॥स.र्व.ना.म्नः॥स्मे॥७।१।१४॥
अ.त.स्स.र्व.ना.म्नो.डे.स्मे॥स.र्वे.स्मे॥उ.सि.द्योः॥स्मा.त्स्मि.नो॥७।१।१५॥अ.त.स्स.र्व.ना.म्न.ए.त.
यो.रे.तो.स्तः॥स.र्वे.स्मा.त्॥आ.मि.स.र्व.ना.म्नः॥सु.द्॥७।१।५२॥अ.व.र्णा.न्ता.त्पर.स्य.स.र्व.ना.म्नो.
वि.हि.त.स्या.मः॥सु.डा.ग.मः॥ए.त्वे.ष.त्वे॥स.र्वे.षा.म्॥स.र्वे.स्मि.न्॥शि.षे.रा.म.व.त्॥ए.वं.वि.श्वा.
द.योः॥प.प.द.न्ताः॥उ.भ.श.ब्दो.नि.त्यं.द्वि.व.च.ना.न्तः॥उ.भौ.२॥उ.भा.भ्या.म्३॥उ.भ.योः२॥त.स्ये.ह.
पा.ठोः॥क.ज.र्थः॥उ.त.र.उ.त.मो.प्र.त्य.योः॥प्र.त्य.य.ग्र.ह.रो.त.द.न्त.ग्र.ह.रा.मि.ति.त.द.न्ता.ग्रा.ह्याः॥

ल. कौ. सु नेमइत्यर्दे ॥ समः सर्वपर्यायसु ल्यपर्यायसु न समानामिति ज्ञापकात् ॥ पूर्वपरावरदक्षि
 ॥ १५ ॥ गोतरपराधरागिव्यवस्थायामसंज्ञायाम् ॥ ११॥ ३४ ॥ एतेषां व्यवस्थायामसंज्ञायां स
 र्वनामसंज्ञागरा सूत्रात्सर्वत्रया प्राप्ता सा ज्ञप्तिवा ॥ पूर्वो ॥ पूर्वाः ॥ असंज्ञायां किम् ॥ उत्तराः
 कुर्वः ॥ स्वाभिधेयापेक्षावधिनीयमो व्यवस्था ॥ व्यवस्थायाङ्किम् ॥ दक्षिणा गाथकाः कुश
 ला इत्यर्थः ॥ स्वमज्ञातिधनारब्धायाम् ॥ ११॥ ३५ ॥ ज्ञातिधनान्यवाचिनः स्वशब्दस्य प्रा
 प्तासंज्ञा ज्ञप्तिवा ॥ स्वे ॥ स्वाः ॥ आत्मीया आत्मान इति वा ॥ ज्ञातिधनवाचिनस्तु स्वाः ॥ ज्ञा उरुः
 तयोः र्थावा ॥ अन्तरं बहिर्ध्ये गोपसंख्या नयोः ॥ ११॥ ३६ ॥ बाह्ये परिधानीये चार्थे नरशब्द ॥ १५ ॥

स्य प्राप्तासंज्ञा ज्ञप्तिवा ॥ अन्तरे अन्तरावा गृह्यवा ह्या इत्यर्थः ॥ अन्तरे अन्तरावा शब्दकाः परि
 धानीया इत्यर्थः ॥ पूर्वादिभ्यो नवभ्यो वा ॥ ७॥ १॥ १६ ॥ एभ्योऽसिद्धोः स्मात्स्मितो वास्तः ॥
 पूर्वस्मात् ॥ पूर्वोत् पूर्वस्मिन् ॥ पूर्व ॥ एवं परादीनाम् ॥ शेषं सर्ववत् ॥ प्रथमचरमतयाः
 ॥ ल्याङ्कतिपयनेमाश्च ॥ ११॥ ३३ ॥ एते जसिद्धसंज्ञावास्युः ॥ प्रथमे ॥ प्रथमाः ॥ त
 यः प्रत्ययः ॥ द्वितये ॥ द्वितयाः ॥ शेषं रामवत् ॥ नेमे ॥ नेमाः ॥ शेषं सर्ववत् ॥ ती यस्य
 ङित्सुवा ॥ द्वितीयस्मे ॥ द्वितीयायेत्यादि ॥ एवं तृतीयः ॥ निर्ज्वरः ॥ जराया जरस
 न्यतरस्याम् ॥ ७॥ १॥ २०१ ॥ अजादौ विभक्तौ ॥ पदाङ्गाधिकारे तदन्तस्य च ॥ निर्दिश्य

ल. को. सु. मानस्यादेशाभवन्ति ॥ एकदेशविकृतमनन्यवदिति जरशब्दस्य जरस् ॥ निर्जरसो ॥
 ॥१६॥ निर्जरसश्च ॥ पक्षे हलादौ च रामवत् ॥ विश्वपाः ॥ दीर्घान्तसिच ॥ ६।१।१०५ ॥
 विश्वपो ॥ विश्वपाः ॥ हे विश्वपाः ॥ विश्वपाम् ॥ विश्वपो ॥ सुडनपुंसकस्य ॥ १।१।४३ ॥
 स्वादिपञ्चवचनानि सर्वनामस्थानसंज्ञानि स्युरक्तीवस्य ॥ स्वादिष्वसर्वनामस्था
 ने ॥ १।४।१७ ॥ कप्रत्ययावधिसुखादिष्वसर्वनामस्थानेषु पूर्वम्पदं स्यात् ॥ य
 चिभम् ॥ १।४।१८ ॥ यादिष्वजादिषु च कप्रत्ययावधिसुखादिष्वसर्वनामस्थानेषु ॥ १६ ॥
 पूर्वम्पदं स्यात् ॥ आकडारादेकासंज्ञा ॥ १।४।१९ ॥ इतुर्द्विभक्ताराः कर्मधारयश्च ॥ १६ ॥

त्यतः प्रागेकस्यैकेव संज्ञा ज्ञेया ॥ यापराः नवकाशाश्च ॥ आतोधातोः ॥ ६।४।१४० ॥ आकारान्तो
 योधातुस्तदन्तस्य भस्याङ्गस्य लोपः ॥ अलोः न्यस्य ॥ विश्वपः ॥ विश्वपा ॥ विश्वपाभ्यामित्या
 दि ॥ एवं शंखध्मादयः ॥ धातोः क्तिम् ॥ हाहान् ॥ हरिः ॥ हरी ॥ जसिच ॥ ७।३।१०९ ॥ ह्रस्वान्त
 स्याङ्गस्य गुणः ॥ हरयः ॥ ह्रस्वस्य गुणः ॥ ७।३।१०८ ॥ समुद्धौ ॥ हे हरे ॥ हरिम् ॥ हरी ॥ हरीन् ॥
 शेषोध्यसखि ॥ १।४।७ ॥ शेष इति स्पष्टार्थम् ॥ ह्रस्वोयाविदुतोतदन्तसखिवर्जधिसं
 ज्ञम् ॥ आङोनास्त्रियाम् ॥ १।४।१२० ॥ घेः परस्याङोनास्यादस्त्रियाम् ॥ आङि तिटासंज्ञा ॥
 हरिणा ॥ हरिभ्याम् ॥ हरिभिः ॥ घेर्ङिति ॥ ७।३।१११ ॥ घिसंज्ञस्य ङिति सुपि गुणः ॥ हरये ॥

अन्तकासंज्ञा

इका ल्ययेयः सोऽपुन संज्ञः स्यात्

ल. को. सु डसिडसोश्च ॥ ६।१।११०॥ एडोडसिडसोरति पूर्व रूपमेकादेशः ॥ हरेः ॥ हर्योः ॥ हरीराम् ॥
॥ १७ ॥ अचघेः ॥ ७।३।११९॥ इदु द्या मुतरस्य डे गैर चेरत् ॥ हरो ॥ हरिषु ॥ एवं क व्यादयः ॥ अनः
सौ ॥ ७।१।९३॥ सख्युरंगस्यानअदेशोः सम्बुद्धौ सौ ॥ अलोः न्यात्पूर्वउपधा ॥ १।१।६५॥ अ
न्यादलः पूर्वीवर्गीः सउपधासंज्ञः ॥ सर्वनामस्थाने चासम्बुद्धौ ॥ ६।४।८॥ नान्तस्योप
धायादीर्घैः सम्बुद्धौ सर्वनामस्थाने ॥ अएत एकालप्रत्ययः ॥ १।२।४९॥ हलश्चाव
भ्योदीर्घात्सुतिस्यएत्तंहल ॥ ६।१।६८॥ हलन्तात्परं दीर्घौ यौश्चापौ तदन्ताच्च परं सुति गुरुः
सीत्येतदएत्तंहल्लुप्यते ॥ नलोपः प्रातिपदिकान्तस्यः ॥ ८।२।७॥ प्रातिपदिकं संज्ञकं ॥ १७ ॥

सामानाधिकरणी तर्कः ॥ कोपुस्तनो क कोपः ॥

यत्पदंतदन्तस्यनस्यलोपः ॥ सखा ॥ सख्युरसम्बुद्धौ ॥ ७।१।९२॥ सख्युरंगात्परं संबुद्धिवर्जं स
र्वनामस्थानादिदत्तस्य ॥ अचोऽत्रिाति ॥ ७।२।१२५॥ अजन्ताङ्गस्य वृद्धिर्त्रितिगितिचप
रे ॥ सखायौ ॥ सखायः ॥ हेसखे ॥ सखायम् ॥ सखायौ ॥ सखीन् ॥ सख्या ॥ सखे ॥ ख
त्यात्परस्य ॥ ६।१।११२॥ खिति शब्दाभ्यां खीति शब्दाभ्यां कृतयरादेशाभ्याम्परस्य ड
सिडसोरतडः ॥ सख्युः ॥ ओत् ॥ ७।३।११८॥ डतः परस्य डे गैर ॥ सख्यौ ॥ शेषं हरिवत् ॥
पतिस्समासएव ॥ १।४।८॥ घिसंज्ञः ॥ पत्ये ॥ पत्युः ॥ पत्यौ ॥ शेषं हरिवत् ॥ समासेतु
भूपतये ॥ कति शब्देति न्यवहवचनान्तः ॥ वहगगावतुडतिसंख्या ॥ १।१।२३॥ डिति च ॥

ल. को सु १११२५ ॥ डत्यना संख्या षट्संज्ञा स्यात् ॥ षड्लुक ॥ ७११२२ ॥ जज्ञा सो ॥ प्रत्य
 ॥ १८ ॥ यस्य लुकलुपः ॥ १११६१ ॥ लुकलुपशब्देः कृतस्य त्यादादर्शनं क्रमात् तत्सं
 जं स्यात् ॥ प्रत्यये लोपे प्रत्ययलक्षणम् ॥ १११६२ ॥ प्रत्यये लुपे तदाश्रितं कार्यं स्यात् ॥
 इति जसि चेति गुणो प्राप्ते ॥ न लुमताङ्गस्य ॥ १११६३ ॥ लुमताङ्गदेन लुपे तन्निमित्त
 मङ्गकार्यं न स्यात् ॥ कति २ ॥ कतिभिः ॥ कतिभ्यः २ ॥ कतीनाम् ॥ कतिषु ॥ युष्मदस्म
 द्दृष्टसंज्ञकास्त्रिषु सरूपाः ॥ त्रिशब्देनित्यं बहुवचनात् ॥ त्रयः ॥ त्रीन् ॥ त्रिभिः ॥ गुरुः
 त्रिभ्यः २ ॥ त्रैस्त्रयः ॥ ७११५३ ॥ आनि ॥ त्रयाराम् ॥ त्रिषु ॥ गौरात्वेः पिप्रियत्रयाराम् ॥ १८ ॥

त्यदादीनामः ॥ ७१२१०२ ॥ एषामकारो विभक्तौ ॥ द्विपर्यन्तानामेवेष्टिः ॥ द्वौ द्वौ ॥ द्वा
 भ्याम् ३ ॥ द्वयोः २ ॥ पातिलोकमिति पपीः सूर्यः ॥ दीर्घाज्जसिज ॥ ६११०५ ॥ दीर्घा
 ज्जसिश्चिचपरेन पूर्वसवर्गादीर्घः ॥ पप्यो ॥ पप्यः ॥ हे पपीः ॥ पपिम् ॥ पपीन् ॥ पप्या ॥
 पपीभ्याम् ॥ पपीभिः ॥ पप्ये ॥ पपीभ्याम् ॥ पपीभ्यः ॥ पप्यः ॥ पप्योः २ ॥ दीर्घत्वान्ननुट् ॥
 पप्या ॥ जेतुसवर्गादीर्घः ॥ पपी ॥ पपीषु ॥ एवं वातप्रम्यादयः ॥ बहुवचनं श्रेयस्यो यस्य
 सवहुश्रेयसी ॥ पूश्चाख्योनदी ॥ ११४३ ॥ ईदूदत्तौ नित्यस्त्रीलिङ्गौ नदीसंज्ञौ स्तः ॥ प्र
 थमलिङ्गग्रहणाच्च ॥ पूर्वस्थाख्यस्योपसर्जनत्वेः पिनदीत्वं वक्तव्यमित्यर्थः ॥ अम्बा

लकोऽर्थनद्योऽहः ॥ ७।३।१०७ ॥ सम्बुद्धौ ॥ देवहश्रेयसि ॥ आराधनायाः ॥ ७।३।११२ ॥ नद्यन्ता
 त्परेषां डितामाडागमः ॥ आरब्ध ॥ ६।१।९० ॥ आटोः चिपरेष्टिरेकादेशः ॥ वहश्रेयस्ये ॥ व
 हश्रेयस्याः ॥ वहश्रेयसीनाम् ॥ डेराम्नाम्नीभ्यः ॥ ७।३।११६ ॥ नद्यन्तादावन्तान्नीना
 व्यात्परस्य डेराम् ॥ वहश्रेयस्याम् ॥ शेषं पपीवत् ॥ अश्वत्थान्नसुलोपः ॥ अतिलक्ष्मीः
 ॥ शेषं वहश्रेयसीवत् ॥ प्रधीः ॥ अचिश्नुधातुभुवांश्चोरियडुवडौ ॥ ६।४।७७ ॥ श्रुप्रत्यया
 न्तस्येवरेणिवर्गान्तस्य धातोर्भूइत्यस्य चाङ्गस्येयडुवडौ स्तोः जादौ प्रत्यये परे ॥ इति प्राप्ते ॥ गुरुः
 एरनेकाचोऽसंयोगपूर्वस्य ॥ ६।४।८२ ॥ धात्ववयवसंयोगपूर्वे निभवति यश्च वर्गस्तद ॥ १९ ॥

नोयोधातुस्तदन्तस्यानेकाचोऽङ्गस्य यराजादौ प्रत्यये ॥ प्रधो ॥ प्रध्यम् ॥ प्रधो ॥ प्रध्यः ॥ प्रधि ॥
 शेषं पपीवत् ॥ एवं प्रावर्णि ॥ डौतु ॥ ग्रामरायाम् ॥ अनेकाचः किम् ॥ नीः ॥ नियो ॥ नियः ॥ अ
 मिशसिचपरत्वादियङ् ॥ नियम् ॥ डेराम् ॥ नियाम् ॥ असंयोगपूर्वस्य किम् ॥ सुश्रियो ॥ य
 वक्रियो ॥ गतिश्च ॥ १।४।६० ॥ प्रादयः क्रियायोगे गतिसंज्ञाः सुः ॥ गतिकारकेतरपूर्वपद
 स्य यरानेव्यते ॥ शुद्धधियो ॥ नभसुधियोः ॥ ६।४।८५ ॥ सतयोरचिसुपियरान् ॥ सुधियो
 ॥ सुधियइत्यादि ॥ सुखमिच्छतीति सुखीः ॥ सुतीः ॥ सुख्यो ॥ सुत्यो ॥ सुख्यः ॥ सुत्यः ॥ शेषं प्र
 धीवत् ॥ शंभूरिवत् ॥ एवं भान्वादयः ॥ तन्वत्क्रोशुः ॥ ७।१।९५ ॥ असम्बुद्धौ सर्वनामस्था

लकोमुने ॥ कोशुशब्दस्य कोशप्रयोक्तव्य इत्यर्थः ॥ क्रतोऽसर्वनामस्थानयोः ॥ ७।३।११० ॥ क्र
 तोऽस्यगुणोऽसर्वनामस्थानेच ॥ इति प्राप्ते ॥ क्रदुशानस्युहंसोऽनेहसाञ्च ॥ ७।१।
 ॥ २० ॥ ॥ १४ ॥ क्रदन्तानामुशनसादीनाञ्चान्स्यादसम्युद्धोसो ॥ अप्रतृचस्वसृजमृने
 ष्वत्वयक्षतहोतपोतृप्रशास्त्राणाम् ॥ ६।४।११ ॥ अवादीनामुपधायादीर्घाः सम्युद्धो
 सर्वनामस्थाने ॥ कोशा ॥ कोशारौ ॥ कोशारः ॥ कोशुन् ॥ विभाषातृतीयादिष्वचि ॥
 ॥ ७।१।९७ ॥ अजादिषु तृतीयादिषु कोशुर्वातृज्वेत् ॥ कोश्या ॥ कोशे ॥ क्रतुत् ॥ गुरुः
 ॥ ६।१।१११ ॥ क्रतोऽसिँउदेकादेशोरपरः ॥ रात्तस्य ॥ रेफात्संयोगान्नस्येवलोपो ॥ २० ॥

५. सोऽति

८।२।२४॥

स्य

नान्यस्य ॥ रस्यविसर्गः ॥ कोहः ॥ कोशोः ॥ नुमचिरत्ज्वद्वावेभ्यो नुर्पूर्वविप्रतिषेधेन ॥
 कोशुनाम् ॥ कोशरि ॥ पक्षेहलादौ च शम्भुव ॥ र ॥ हूहूः ॥ हूहो ॥ हूहूम् ॥ इत्यादि ॥ अतिच
 मृशब्दे तु नदीकार्यविशेषः ॥ हे अतिचमु ॥ अतिचम् ॥ अतिचम्वा ॥ अतिचमूनाम् ॥ ख
 लप्रः ॥ ओः सुपि ॥ ६।४।८३ ॥ धात्ववयवसंयोगपूर्वो न भवति यडवर्गोऽतदन्तो यो धातुस्त
 दन्तस्यानेकाचोऽस्य यणस्यादचिसुपि ॥ खलघो ॥ खलघः ॥ एवं सुल्वादयः ॥ स्वभूः ॥
 स्वभुवो ॥ स्वभुवः ॥ वर्धभूः ॥ वर्धभूः ॥ ६।४।८४ ॥ अस्य यणस्यादचिसुपि ॥ वर्धभू
 वित्यादि ॥ दन्तुः ॥ दन्तर पुनः पूर्वस्य भुवो यणवत्त्व ॥ दन्भू ॥ एवं दूरभूः ॥ धाता ॥ हे धातः ॥

ल.कौ.सु. धातरौ ॥ धातारः ॥ ऋवर्णान्नस्यरात्वंवाच्यम् ॥ धातुरागम् ॥ खन्नप्रादयः ॥ नप्रादि
 ग्रहणं व्युत्पत्तिपक्षेनियमार्थम् ॥ तेनेह न ॥ पिता ॥ पितरौ ॥ पितरः ॥ पितरं ॥ शेषन्धातवत्
 ॥ २१ ॥ ॥ खञ्जाभावादयः ॥ ना ॥ नरौ ॥ नृच ॥ ६।४।६ ॥ अस्यनामिवादीर्घः ॥ नृरागम् ॥ नृरां
 ॥ गोतेरागम् ॥ ७।१।९० ॥ ओकारान्तादिहितं सर्वनामस्थानं राइत् ॥ गोः ॥ गावौ ॥ गावः ॥
 ओतोऽम्शसोः ॥ ६।१।९३ ॥ ओतोऽम्शसोरचिआकारएकादेशः ॥ गाम् ॥ गावौ ॥ गाः ॥
 गता ॥ गवे ॥ गोः २ इत्यादि ॥ रायोहलि ॥ ७।२।८५ ॥ अस्याकारादेशो हलि विभक्तौ ॥ राः ॥ गुरुः
 रासो ॥ रायः ॥ राभ्यामित्यादि ॥ ग्लौः ॥ ग्लावौ ॥ ग्लावः ॥ ग्लोभ्यामित्यादि ॥ ॥ ॥ ॥ २१ ॥

॥ इत्यजनापुस्विङ्गः ॥ ६३ ॥ ॥ अथाजनस्त्रीलिङ्गः ॥ रमा ॥ औड-आपः ॥ ७।१।१८ ॥
 आवन्तादङ्गात्परस्योड-उशीस्यात् ॥ औडित्योकारविभक्तेः संज्ञा ॥ रमे ॥ रामाः ॥ सम्बुद्धौ च ॥
 ॥ ७।३।१०६ ॥ आपएकारः स्यात्सम्बुद्धौ ॥ एङ्हुत्वादितिसम्बुद्धिलोपः ॥ हेरमे ॥ हेरमे ॥ हेरमाः ॥
 रमाम् ॥ रमे ॥ रमाः ॥ आडिचापः ॥ ७।३।१०५ ॥ आडिओसिचापएकारः ॥ रमया ॥ रमाभ्याम् ३
 ॥ रमाभिः ॥ याडापः ॥ ७।३।११३ ॥ आपोडितोयाट् ॥ वृद्धिः ॥ रमायै ॥ रमाभ्यः २ ॥ रमायाः २ ॥
 रमयोः ॥ रमाराम् ॥ रमायाम् ॥ रमासु ॥ एवंदुर्गाम्बिकादयः ॥ सर्वनाम्नः स्याद्दुस्व
 श्र ॥ ७।३।११४ ॥ आवन्तात्सर्वनाम्नोडितः स्याडापश्चह्रस्वः ॥ सर्वस्ये ॥ सर्वस्याः ॥ सर्वसां ॥

ल. को सुसर्वस्याम् ॥ शेषं रमावत् ॥ एवं विश्वाद्य आवत्ताः ॥ विभाषादिक समासे बहुव्रीहौ ॥ १॥

॥ २२ ॥ १॥ २८ ॥ सर्वनामतावा ॥ उत्तरपूर्वस्ये ॥ उत्तरपूर्वाये ॥ तीयस्येति वासंज्ञा ॥ द्वितीयस्ये ॥ द्वि
तीयाये ॥ एवं तृतीया ॥ अन्वार्थेति ह्रस्वः ॥ हे अम्ब ॥ हे अक्क ॥ हे अत्त ॥ जग ॥ जरसो ॥ ज
रे ॥ इत्यादि ॥ पक्षेरमावत् ॥ गोपाविश्वपावत् ॥ मतिः ॥ मत्या ॥ इति ह्रस्वश्च ॥ १॥ ४॥ ६॥ इ
युवङ्स्थानो स्त्रीशब्दभिन्नो नित्यस्त्रीलिङ्गावीदूतौ ह्रस्वौ च इव रोगी वरौ स्त्रियौ वान
दी संज्ञौ सोऽिति ॥ मत्ते ॥ मतये ॥ मत्यां ॥ मतेः ॥ इदुष्ट्याम् ॥ ७॥ ३॥ १११ ॥ इदुष्ट्यां नदी उरुः
संज्ञकाभ्याम्परस्य डेरम् ॥ मत्याम् ॥ मते ॥ शेषं हरिवत् ॥ एवं म्बुद्धादयः ॥ त्रिचतुरोऽस्त्रि ॥ २२ ॥

यानि सचतस्र ॥ ७॥ २॥ ९९ ॥ स्त्रीलिङ्गयोरेतौ स्तोविभक्तौ ॥ अचिरकृतः ॥ ७॥ ३॥ १०० ॥
तिस्रचतस्र एतयोर्ऋकारस्य रेफादेशास्स्यादचि ॥ गुरादीर्धात्वानामपवादः ॥ तिस्रः २
॥ तिस्रभिः ॥ तिस्रभ्यः २ ॥ आमि तुट् ॥ नतिसचतस्र ॥ ६॥ ४॥ ४ ॥ एतयोर्नामिदीर्घान् ॥
तिस्रराम् ॥ तिस्रषु ॥ द्वे ॥ द्वाभ्याम् ३ ॥ द्वयोः २ ॥ गौरी ॥ गौर्यै ॥ गौर्यः ॥ हे गौरि ॥ गौ
र्यावित्यादि ॥ एवं नद्यादयः ॥ लक्ष्मीः ॥ शेषं गौरीवत् ॥ एवं नरीतं व्यादयः ॥ स्त्री ॥ हे
स्त्रि ॥ स्त्रियाः ॥ ६॥ ४॥ ७९ ॥ अस्मै यङ्नादौ प्रत्यये परे ॥ स्त्रियो ॥ स्त्रियः ॥ वाम्नासोः ॥
६॥ ४॥ ८० ॥ स्त्रिया इयङ् ॥ स्त्रियम् ॥ स्त्रिम् ॥ स्त्रियः ॥ स्त्रीः ॥ स्त्रियाः ॥ स्त्रियाः ॥ परत्वा

ल. को. सु. नुद्. ॥ स्त्रीराम् ॥ स्त्रीषु ॥ श्रीः ॥ श्रियो ॥ श्रियः ॥ नेयदुवड्. स्थाना च स्त्री ॥ १४१४ ॥
 ॥ २३ ॥ इयदुवडोः स्थितिर्ययोस्तावीदुतो नदी संज्ञो न स्तो न तु स्त्रीः ॥ हे श्रीः ॥ श्रिये ॥ श्रिये
 ॥ श्रियाः ॥ श्रियः ॥ वामि ॥ १४१५ ॥ इयदुवड्. स्थानो स्त्र्या ख्यो मू. आमि तानदी संज्ञो
 स्तो न तु स्त्री ॥ श्रीराम् ॥ श्रियाम् ॥ श्रियि ॥ श्रियाम् ॥ धेनुर्मति वर ॥ स्त्रियाञ्च ॥
 ॥ ७११६ ॥ स्त्रीवाची कोष्टु जन्तु वदु पंतमते ॥ अन्नेम्पोडी पृ ॥ ४११५ ॥ अद
 नेभ्यो नानेभ्यश्च स्त्रियां डी पृ ॥ कोष्टी ॥ गौरी वर ॥ भूः ॥ श्री वर ॥ स्वयम्भूः ॥ पुम्भूः ॥ गुरुः
 ॥ नखद्वयस्त्रादिभ्यः ॥ ४११७ ॥ डी पृ. टापोन ॥ स्वसातिस्त्रश्च तस्त्रश्च ननांदादुहि ॥ २३ ॥

हिता तथा ॥ याता मातेति संज्ञेते स्वस्त्रादय उदाहृताः ॥ स्वसा ॥ स्वसारौ ॥ माता पितृ वर ॥
 शसिमातुः ॥ द्योर्गे वर ॥ राः पुम्भूः ॥ नो ग्ले वर ॥ ॥ इत्युजनाः स्त्रीलिङ्गाः ॥ ॥
 अथा जन्तु नपुंसकलिङ्गाः ॥ ॥ अतोऽम् ॥ ७११४ ॥ अतोऽज्ञातृ क्लीवात्स्वमोरम् ॥
 जानम् ॥ एङ् रुखादिति हृन्नेपः ॥ हे ज्ञान ॥ नपुंसकाच्च ॥ ७११५ ॥ क्लीवादौङः शी ॥ भ
 संज्ञायाम् ॥ यस्येति च ॥ ६१४१४८ ॥ ईकारे तद्धिते च भस्ये वर्णा वर्णा योर्लेपः ॥ इत्य
 ह्योपे प्राप्ते ॥ औङः इयाम्यतिष्ठे धोवाच्यः ॥ ज्ञाने ॥ जज्ञासोऽशि ॥ ७११२० ॥ क्लीवात् ॥ शि
 सर्वनामस्थानम् ॥ १११४२ ॥ नपुंसकस्य ऋल च ॥ ७११२१ ॥ ऋल न स्याज्जंतस्य च क्ली

लको सु वस्यनुमस्यात्सर्वनामस्थाने ॥ मिदचोऽन्यात्परः ॥ १११४७ ॥ अचामध्येयोः तपसस्मा
 ॥ २४ ॥ त्परस्तस्यैवांतावयवोमिस्यात् ॥ उपधादीर्घः ॥ ज्ञानानि ॥ पुनस्तद्धत् ॥ शेषंपुम्वत् ॥ एव
 नवनफलादयः ॥ अहुतसदिभ्यः पञ्चभ्यः ॥ ७११२५ ॥ एभ्यः क्लीवेभ्यः स्वमोरदडा
 देशः स्यात् ॥ ६ ॥ ४१४३ ॥ डितिभस्यटेलीपः ॥ कतरत् ॥ कतरद् ॥ कतरे ॥ कतराणि
 ॥ हेकतरत् ॥ शेषंपुम्वत् ॥ एवंकृतमत् ॥ इतरत् ॥ अन्यत् ॥ अन्यतरत् ॥ अन्यतमस्य
 त्वन्यतममृश्येव ॥ एकतरात्यतिषेधः ॥ एकतरम् ॥ ह्रस्वो नपुंसके प्रातिपदिकस्य ॥ ७११४७ ॥ अजनस्येत्येव ॥ श्रीपञ्जानवत् ॥ स्वमोर्नपुंसकात् ॥ ७११२३ ॥ लुकस्यात् ॥ २४ ॥

वारि ॥ इकोऽचिविभक्तो ॥ ७११७३ ॥ इगन्तस्य क्लीवस्यनुमचिविभक्तो ॥ वारिणी ॥
 वारीणि ॥ ननुमतेत्यस्यानित्यत्वात्त्यक्षेसम्बुद्धिनिमित्तोऽग्राः ॥ हेवारि ॥ हेवारे ॥ चे
 र्दितीतिगुणोऽप्रात्ये ॥ वृद्धोत्वत्तज्ज्वावगुणोभ्यो नुमपूर्वविप्रतिषेधेन ॥ वारिणो ॥
 वारिणाः २ ॥ वारिणोः २ ॥ नुमचिरेतिनुट् ॥ वारीणाम् ॥ वारिणि ॥ हलादोहरिवत् ॥
 अस्थिदधिसक्थः ॥ दशामनुदातः ॥ ७११७५ ॥ टादावचि ॥ अस्वोपोः नः ॥ ६ ॥
 ४१३४ ॥ अङ्गावयवोऽसर्वनामस्थानयजादिस्वादिपरोयोऽन्तस्याकारस्यलोपः ॥
 दध्वा ॥ दध्वे ॥ दध्वः २ ॥ दध्वोः २ ॥ विमायाडिः ॥ ६ ॥ ४१३६ ॥ अङ्गावयवोऽसर्वना

ल. को. सु. मस्थानपरो योनृतस्याकारस्य लोपो वा स्यात् ङि ञोः परयोः ॥ दधि ॥ दधनि ॥ शेष
 ॥ २५ ॥ म्भारिवत् ॥ एवमस्थिसकथ्यक्षि ॥ सुधि ॥ सुधिनी ॥ सुधीनि ॥ हे सुधे ॥ हे सुधि ॥ सु
 धिनेत्यादि ॥ मधु ॥ मधुनी ॥ मधूनि ॥ हे मधो ॥ हे मधु ॥ सुलु ॥ सुलुनी ॥ सुलूनि
 ॥ सुलुनेत्यादि ॥ धातु ॥ धातुणी ॥ धातूणि ॥ धातुणाम् ॥ हे धात ॥ एवं ज्ञात्रादयः
 ॥ एचश्च स्वादेशे ॥ ११४८ ॥ प्रद्यु ॥ प्रद्युनी ॥ प्रद्यूनि ॥ प्रद्युनेत्यादि ॥ परि ॥ परि
 परिणी ॥ प्रीणि ॥ प्रीणि ॥ एकदेशविकृतमनन्यवेत् ॥ प्ररभ्याम् ॥ प्ररीणाम् ॥ उरुः
 सुनु ॥ सुनुनी ॥ सुनूनि ॥ सुनुनेत्यादि ॥ इत्यजन्तानपुंसकलिङ्गाः ॥ हलन्तपुलिङ्गाः ॥ २५ ॥

होहः ॥ ८।२।३१ ॥ जलिपदानेच ॥ लिट् ॥ लिङ् ॥ लिहो ॥ लिहः ॥ लिङ्भ्याम् ॥ लिङ्सु ॥ लि
ट्सु ॥ दादेर्धातोर्घः ॥ ८।२।३२ ॥ जलिपदानेचोपदेशो दादेर्धातोहस्यघः ॥ एकाचोवशो
भषृज्जनस्यस्थोः ॥ ८।२।२७ ॥ धात्वक्यवस्येकाचो मुखंतस्यवशोभषृसेध्वेपदानेच ॥
धुक ॥ धुग ॥ धुट् ॥ धुङ् ॥ डुहो ॥ डुहः ॥ डुग्भ्याम् ॥ डुक्षु ॥ डुक्षु ॥ डुट्सु ॥ डुट्सु ॥ एव
मुह ॥ धात्वादेशसः ॥ ६।१।६४ ॥ स्नुट् ॥ स्नुङ् ॥ स्नुक ॥ स्नुग ॥ एवंलिह ॥ इम्पराः संप्रसा
रगाम् ॥ १।१।४५ ॥ वाहकृठ ॥ ६।४।१३२ ॥ भस्यवाहः संप्रसारणमुह ॥ संप्रसारणाच्च ॥
६।१।२०८ ॥ संप्रसारणादचिपूर्वरूपमेकादेशः ॥ वृद्धिः ॥ विश्वोहः ॥ इत्यादि ॥ चतुरन
वाडुहमुहपुण्ड्रिणहाम् ॥ ८।२।३३ ॥ एधाहस्यवाचो जलिपदानेच ॥ धुक ॥ धुग ॥ धुट् ॥

तन को सु इहो रामदातः ॥ ७११॥ ५८ ॥ सर्वनामस्थाने ॥ सावनडुहः ॥ ७११॥ ५९ ॥ तुम् ॥ अनङ्गत् ॥
 अम् सम्बुद्धो ॥ ७११॥ ६० ॥ हे अनङ्गत् ॥ अनङ्गहो ॥ अनङ्गः ॥ वसुखं सुधं स्वनङ्गहं ॥
 ॥ २६ ॥ ८१॥ ७२ ॥ सान्तस्य वसन्तस्य संसादेश्च दत्स्यात्पदाने ॥ अनङ्गुष्टामित्यादि ॥ सान्तेति
 किम् ॥ विद्वत् ॥ पदानेति किम् ॥ स्रजम् ॥ ध्वजम् ॥ सहेस्साडः सः ॥ ८१॥ ७३ ॥ साङ्ग
 पस्य सहेस्सस्य मूर्धन्यादेशः ॥ तुराषाड् ॥ तुराषाड् ॥ तुरासाहो ॥ तुरासाहः ॥ तुराषाड्
 भ्यामित्यादि ॥ दिवओरा ॥ ७११॥ ७४ ॥ दिविति प्रातिपदिकस्योत्पत्तौ ॥ सुद्यौः ॥ सुदि गुरु
 वौ ॥ दिवउर ॥ ८१॥ ७५ ॥ पदाने ॥ सुद्युभ्याम् ॥ इत्यादि ॥ चत्वारः ॥ चतुरः ॥ चतुर्भिः ॥ २६ ॥

चतुर्म्पः ॥ षट्चतुर्म्पश्च ॥ ७।१।५५ ॥ सभ्यआमोनुडागमः ॥ रखाभ्यान्त्रोणाः समानपदे ॥
॥ ८।४।१॥ अचो रहाभ्यान्दे ॥ ८।४।४६ ॥ अचः पराभ्यां रेफहकाराभ्यां परस्य यरे देवा
स्तः ॥ चतुर्णाम् ॥ रोसुपि ॥ ८।३।१६ ॥ रोरेव विसर्गः सुपि ॥ षत्वम् ॥ षस्य द्वित्वे प्राप्ते ॥
शरोऽचि ॥ ८।४।४६ ॥ अचि परेशरो न द्वेस्तः ॥ चतुर्थ्यु ॥ मोनोधातोः ॥ ८।२।६४ ॥ पदान्ते
॥ प्रशान् ॥ किमः कः ॥ ७।२।१०३ ॥ विभक्तौ ॥ कः ॥ कौ ॥ के ॥ इत्यादि ॥ सर्ववत् ॥ इदमो
मः ॥ ७।२।१०८ ॥ सो ॥ त्यदाद्यत्वापवादः ॥ इदोऽयुपुंसि ॥ ७।२।१११ ॥ इदमइदोऽयुतो
पुंसि ॥ अयम् ॥ त्यदाद्यत्वे ॥ अतो गुरो ॥ ६।१।९७ ॥ अपदान्तादतो गुरो पररूपमेकास्त्राः ॥

टनः कौमुदम् ॥ ७।२।१०५ ॥ इदमोदस्यमः स्याद्विभक्तौ ॥ इमो ॥ इमे ॥ तदादेस्सम्बोधनत्रासीत्युत्स
 र्गः ॥ अनापकः ॥ ७।२।११२ ॥ अककारस्य इदमश्दोऽनपिविभक्तौ ॥ आवितिप्रत्याहारः ॥
 ॥ २७ ॥ अनेन ॥ हलिलोपः ॥ ७।२।११३ ॥ अककारस्य इदमश्दो लोप आपिहलादी ॥ नानर्थके
 ऽलोऽन्त्यविधिरनभ्यासविकारे ॥ आद्यतवदेकस्मिन् ॥ १।१।२१ ॥ एकस्मिन्क्रिय
 मारांकार्यमादाविवात्तइव स्यात् ॥ सुपिचेति दीर्घः ॥ आभ्याम् ॥ नेदमदसोरकोः
 ॥ ७।१।११ ॥ अककारयोरिदमदसोर्भिस्येस् ॥ एभिः ॥ अस्मे ॥ एभ्यः ॥ अस्मात् ॥ गुरुः
 अस्य ॥ अनयोः ॥ एवाम् ॥ अस्मिन् ॥ एषु ॥ द्वितीयाद्येस्त्वेनः ॥ २।४।३४ ॥ इदमे ॥ २७ ॥

तदोरन्वादेशे ॥ किंचित्कार्यं विधातुमुपाजस्य कार्यो नरं विधातुमुत्तरुपादानमम्बा
देशः ॥ यथा अनेन व्याकरणमधीतमेनञ्छन्दोः ध्यापयेति ॥ अनयोः पवित्रं कु
लम् ॥ एनयोः प्रभृतं स्वमिति ॥ एनम् ॥ एनौ ॥ एतान् ॥ एनेन ॥ एनयोः २ ॥ राजान्
दिसम्बुद्धौ ॥ ८।२।८ ॥ नस्य लोपो नञौ सम्बुद्धौ च ॥ हे राजन् ॥ जगुन्नरपदे प्रतिषेधः ॥
ब्रह्मनिष्ठः ॥ राजानौ ॥ राजान् ॥ राज्ञः ॥ नलोपः सुप्स्वरसंज्ञातुग्विधियुक्तति ॥
॥ ८।२।२ ॥ सुबुविधौ स्वरविधौ संज्ञाविधौ कृतितुग्विधौ नलोपोऽसिद्धौ नान्यत्र ॥
राजाश्च इत्यादौ न ॥ इत्यसिद्धत्वादात्वमेत्वमेस्त्वञ्च न ॥ राजन्भास्त्रायत्वा ॥ यत्वा ॥ यत्वा

लकौ सु नौ ॥ यज्वानः ॥ न संयोगादमन्नाम् ॥ ६।४।१३७ ॥ वमानसंयोगादनोऽकारस्य लोपो
 न ॥ यज्वनः ॥ यज्वना ॥ यज्वभ्याम् ॥ ब्रह्मराः ॥ ब्रह्मराणा ॥ इह न्युषार्यमाणं ॥ ६।४।१३८
 ॥ २८ ॥ एषां शावेवोपधायादीर्घानान्यत्र ॥ इति निषेधे प्राप्ते ॥ सौ च ॥ ६।४।१३९ ॥ इन्द्रादीना
 मुपधायादीर्घाः सम्बुद्धौ सौ ॥ ह्रस्वहा ॥ हे ह्रस्वहन् ॥ एकाजुतरपदेराः ॥ ८।४।१४० ॥ ए
 काजुतरपदं यस्य तस्मिन् समासे पूर्वपदस्थान्निमित्तात्परस्य प्रातिपदिकान्तत्वं
 विभक्तिस्थस्य न त्यगाः ॥ ह्रस्वहरो ॥ हो हन्ते ॥ ज्ञानेषु ॥ ७।३।५४ ॥ त्रितिगो गुरुः
 तिप्रत्ययेन कारेचपरेहन्तेर्हकारस्य कुत्वम् ॥ ह्रस्वघः ॥ इत्यादि ॥ एवं शाङ्गिनयश ॥ २९ ॥

स्विन् अर्घ्यमन्पूषन् ॥ मघवा बह्वन् ॥ ६।४।१४१ ॥ मघवन् ॥ यस्य वात् इत्यन्तादेशः
 ॥ अइत् ॥ उगिद्वां सर्वनामस्थानेऽधातोः ॥ ७।५।७० ॥ अधातो रुगितो न लेपिनोऽन्ते
 तेऽन्तु मस्यात्सर्वनामस्थाने ॥ मघवान् ॥ मघवानौ ॥ मघवन्तः ॥ हे मघवन् ॥ मघव
 द्भ्याम् ॥ लृत्वाभावे ॥ मघवा ॥ सुटिराजवन् ॥ श्वयुवमघोना मतद्धिते ॥ ६।४।१४३ ॥
 अन्नन्तानाम्भानामेषामतद्धिते संप्रसारणम् ॥ मघोन ॥ मघवभ्याम् ॥ एवं श्वन्युवन् ॥
 न संप्रसारणे संप्रसारणम् ॥ ६।१।३७ ॥ यूनः ॥ यूना ॥ युवभ्याम् ॥ इत्यादि ॥ अर्वा ॥ हे
 अर्वन् ॥ अर्वण सुसावनत्रः ॥ ६।४।१४४ ॥ नज्जारहितस्यार्वावन्नस्य लृत्वा इत्यन्ता

ल. कौ. सु. देशेन तु सौ. अर्वनौ. अर्वन्तः. अर्वद्भ्यामित्यादि. पथिमथ्यभुक्षामात्. ७।१।८५॥

॥ २५ ॥

सौ. इतोत्सर्वनामस्थाने. ७।१।८६॥ पथ्यादेः. थोन्थः. ७।१।८७॥ पथिमथोम्यस्य
न्यादेशः सर्वनामस्थाने. पन्थाः. पन्थानौ. पन्थानः. भस्यटे ह्येपः. ७।१।८८॥ प
थाः. पथा. पथिभ्याम्. एवममथिन्. क्रमुक्षिन्. शान्ताषट्. १।१।२४॥ शान्ताना
नाचसंख्याषट्संज्ञास्यात्. पञ्चनशब्देनित्यम्बहवचनात्. पञ्च. पञ्च. पञ्चभिः
॥ पञ्चभ्यः. २॥ नुट्. नोपधायाः. ६।४।७॥ नान्तस्योपधायादीर्घानामि. पञ्चानाम्. ७
पञ्चसु. अष्टमआविमक्तौ. ७।२।८४॥ कृतादौ वा स्यात्. अष्टाभ्यऔश्च. ७।१।२९॥ ॥ २५ ॥

विभक्तौ

कृताकारादृष्टनोजशसोरौश्च. अष्टभ्यइतिवक्तव्येकृतात्तनिर्देशोजशसोर्वि
षये आत्वं जापयति. अष्टौ. अष्टाभिः. अष्टाभ्यः. अष्टानाम्. अष्टासु. आ
त्वाभावे अष्टपञ्चवर. ऋत्विग्द्यक्त्वरिण्युजिक्त्वाञ्च. ३।२।५९॥
एभ्यः क्तिन् अञ्चेस्सुप्पपदे. युजिक्त्वाञ्चोः केवन्तयोः. ऋञ्चेर्ल्लोयाभावश्च नि
पात्यते. कनापितौ. रुदतिङ्. ३।१।९३॥ अत्रधात्वविकारेतिङ्भिन्नः प्रत्ययः
कृत्संज्ञः स्यात्. वेरष्टक्तस्य. ६।१।६७॥ लोपः. किञ्चत्ययकु. ॥ २॥ ६२॥ कि
ञ्चत्ययोयस्मात्तस्य केवर्गेऽन्तादेशः पदान्ते. इत्यस्यासिद्धत्वाच्चोः कुरिति कुत्वम्.

लकोः सु ऋत्विक ॥ ऋत्विक ॥ ऋत्विको ॥ ऋत्विक्याम् ॥ युजेरसमासे ॥ ७।१।७१ ॥ युजेस्स
 र्वनामस्थानेनुस्स्यादसमासे ॥ सुलोपः ॥ संयोगान्तलोपः ॥ कुत्वेननस्यङः ॥ यु
 ३० ॥ युजो ॥ युजः ॥ युज्याम् ॥ चोः कु ॥ ८।२।३० ॥ चवर्गस्य कवर्गः स्यात्कुलिपदा
 नेच ॥ सुयुक्त ॥ सुयुजो ॥ सुयुज्याम् ॥ रवन् ॥ रवजो ॥ रवज्याम् ॥ ब्रश्चभ्रश्चभ्र
 जम् जयजराजभाजद्वशांशः ॥ ८।२।३६ ॥ ऋलिपदानेच ॥ जस्त्वचर्त्वे ॥ राट् ॥ राड् ॥
 राजो ॥ राजः ॥ राज्याम् ॥ एवंविभ्राट् ॥ देवेष्ट ॥ विश्वसृष्ट ॥ परोव्रजेः षः पदान्ते ॥ गुरुः
 परावुपपदेव्रजेः क्विप्स्यात्क्षीर्घश्च पदान्ते षत्वमपि ॥ परिब्राट् ॥ परिब्राड् ॥ परिब्रा ॥ ३० ॥

पदलोप

जो ॥ विश्वस्यवसुराटोः ॥ ६।३।१२८ ॥ दीर्घः ॥ विश्वाराट् ॥ विश्वाराड् ॥ विश्वराजो ॥ वि
 श्वराड्भ्याम् ॥ लोस्संयोगाद्योरनेच ॥ ८।२।२९ ॥ पदान्ते ऋलिचपस्संयोगस्तदाद्योः
 स्कोर्लोपः ॥ भट् ॥ भड् ॥ सस्यश्चत्वेनरा ॥ मृलान्मृरमृत्राशतिशस्यजः ॥ भज्जो ॥ भ
 ड्भ्याम् ॥ त्यदाद्यत्वम्पररूपत्वम् ॥ तदोः सः सावनन्ययोः ॥ ७।२।१०६ ॥ त्यदादीना
 नदयोरनन्ययोस्सः स्यात्तो ॥ स्यः ॥ त्यो ॥ त्ये ॥ सः ॥ तौ ॥ ते ॥ यः ॥ यौ ॥ ये ॥ एषः ॥
 एतौ ॥ स्तो ॥ डे ॥ प्रथमयोरम् ॥ ७।१।२८ ॥ युष्मदस्मद्भापरस्यङे इत्येतस्यप्रथमाद्वि
 तीययोश्चामादेशः ॥ त्वाहौसौ ॥ ७।२।९४ ॥ अजयोर्मपर्व्यन्तस्यत्वाहौआदेशोस्तः ॥

लकोऽनु ॥ शेषलोपः ॥ ७।२।९० ॥ सतयोऽदिलोपः ॥ त्वम् ॥ अहम् ॥ युवावौ द्विवचने ॥ ७।२।९१ ॥
 ॥ ३१ ॥ द्वयोरुक्तावनयोर्मपर्व्यन्तस्य युवावौ स्तोविभक्तौ ॥ प्रथमायाश्च द्विवचने प्राया
 याम् ॥ ७।२।९२ ॥ औद्योतयोरात्वं लोके ॥ युवाम् ॥ यूयवयौ जसि ॥ ७।२।९३ ॥
 अनयोर्मपर्व्यन्तस्य ॥ यूयम् ॥ वयम् ॥ त्वमावेकवचने ॥ ७।२।९४ ॥ एकस्यो
 क्तावनयोर्मपर्व्यन्तस्य त्वमौ स्तोविभक्तौ ॥ द्वितीयायाश्च ॥ ७।२।९५ ॥ अनयो
 रात्प्रात् ॥ त्वाम् ॥ माम् ॥ शसौ न ॥ ७।१।२६ ॥ आभ्यां शसौ नः स्यादमोऽपवा ॥
 दः ॥ आदेपरस्य ॥ संयोगान्तलोपः ॥ युष्मात् ॥ अस्मात् ॥ योऽचि ॥ ७।२।९६ ॥ ३१ ॥

अनयोर्घ्यकारादेशः स्यादनादेशोऽजादौ परतः ॥ त्वया ॥ मया ॥ युष्मदस्य
 दोरनादेशो ॥ ७।२।९७ ॥ अनयोरात्प्रादनादेशो रुतादौ ॥ युवाभ्याम् ॥ आ
 वाभ्याम् ॥ युष्माभिः ॥ अस्माभिः ॥ तुभ्यमहौ डयि ॥ ७।२।९८ ॥ अनयोर्म
 पर्व्यन्तस्य ॥ टिलोपः ॥ तुभ्यम् ॥ मह्यम् ॥ भ्रसोऽभ्यम् ॥ ७।१।३० ॥ आभ्या
 म्परस्य ॥ युष्मभ्यम् ॥ अस्मभ्यम् ॥ एकवचनस्य च ॥ ७।१।३१ ॥ आभ्यां ड
 सेरत् ॥ त्वत् ॥ मत् ॥ पञ्चम्याः अत् ॥ ७।१।३२ ॥ आभ्याम्पञ्चम्याभ्यसोऽत्प्रा
 त् ॥ युष्मत् ॥ अस्मत् ॥ तवममौ डसि ॥ ७।२।९९ ॥ अनयोर्मपर्व्यन्तस्य ॥ ॥

लकोसु युष्मदस्मद्भांडसोऽश्र॥७॥१॥२॥तव॥मम॥युवयोः॥आवयोः॥सामआकम्

॥३२॥॥७॥१॥३३॥आभ्यां सामआकम्॥युष्माकम्॥अस्माकम्॥त्वयि॥मयि॥युवयोः

॥आवयोः॥युष्मासु॥अस्मासु॥युष्मदस्मदोष्मदीचतुर्थीद्वितीयास्थयोर्वानावौ

॥८॥१॥२०॥पदात्परयोरपादादौ स्थितयोः षष्ठ्यादिं शिष्टयोर्वानावौ इत्यादेशोक्तः॥ वि

बहुवचनस्य वस्तुसौ॥८॥१॥२१॥उक्तविधयोरनयोस्तेमे एतोक्तः॥त्वामौ द्विती

यायाः॥८॥१॥२३॥द्वितीयैकवचनान्नयोस्त्वामा इत्यादेशोक्तः॥ श्रीशस्त्राऽव गुरुः

तुमापीह दत्ताते मेऽपि शर्मसः॥स्वामी ते मेऽपि सहृदिः पातु वामपिनौ विधुः॥ सुखम्यान्त्रौ॥३२॥

उक्तविधयोरनयोष्मदिवहुवचनान्नयोर्वस्तुसौक्तः॥ते मया वक्तव्यं च न स्य च ८॥१॥२१॥३॥

विधिवच्चतुर्थकवचनान्नयोऽ

एकतिङ्वाक्यमतेनेह न ओदनं पचतव भविष्यति॥इह तु स्यादेव सालिनान्ते ओदनं दास्यामि॥स्नेहांनावाप्य

ददात्वीशः पतिर्वा मपिनौ हरिः॥सोऽव्याहो न शिरा वन्यो नो दद्यात्ते व्योऽव वसनः॥२॥

स्तितस्मै३ एकवाक्ये युष्मदस्मदादेशावक्तव्याः॥अन्वादेशे तु नित्यं स्युः॥धातोते भक्तौ गति

धाता तव भक्तौ ते न मइत्येव॥सुपात्॥सुपाद्॥सुपादौ॥पाद् पत्॥६॥४॥१३०॥पा

च्छदान्तं यदङ्ग म्भतदवयवस्य पाच्छव्यस्य पदादेशः॥सुपदः॥सुपदा॥सु

पादुभ्याम्॥अग्निमत्॥अग्निमथो॥अग्निमथम्॥अग्निदितां हल उपधायाः किति

॥६॥४॥२४॥हलान्तानिदिता मङ्गानां सुपधायां न स्य लोपः किति ङिति॥तुम्॥

संयोगान्न स्य लोपः॥न स्य कुत्वे नङः॥प्राङ्॥प्राञ्चौ॥प्राञ्चः॥अञ्चः॥६॥४॥३८॥

स्नेहांनावाप्य अदिश्या अनन्वादेशो वाव नक्तव्याः॥२॥

ल. को. सु लुपनकारस्याश्चतेर्भस्याकारस्यलोपः ॥ चो ॥ ६।३।१३८ ॥ लुप्राकारनकारेश्चतौ प
 ३३ रेपूर्वस्यातो दीर्घः ॥ प्राचः ॥ प्राग्भ्याम् ॥ प्रत्यङ् ॥ प्रत्यञ्चो ॥ प्रतीचः ॥ प्रत्यग्भ्याम् ॥ उ
 दङ् ॥ उदञ्चो ॥ उदङ् ईर ॥ ६।४।१३९ ॥ उच्छ्रयात्परस्य लुपनकाराश्चतेर्भस्याकारस्य
 ईर ॥ उदीचः ॥ उदग्भ्याम् ॥ समस्समि ॥ ६।३।९३ ॥ अप्रत्ययानेऽश्चतौ ॥ सम्यङ् ॥
 सम्यञ्चो ॥ समीचः ॥ सम्यग्भ्याम् ॥ सहस्यसधिः ॥ ६।३।९५ ॥ तथा ॥ सध्रङ् ॥ ति
 रसस्तिर्य्यलोपे ॥ ६।३।९४ ॥ अनुप्राकारेऽश्चतौ अप्रत्ययानेतिरसस्तिर्य्योदेशः ॥ गुरु
 ॥ तिर्य्यङ् ॥ तिर्य्यञ्चो ॥ तिरश्चः ॥ तिर्य्यग्भ्याम् ॥ तान्त्रेः पूजायाम् ॥ ६।४।३० ॥ पूजा ॥ ३३ ॥

र्थस्याश्चतेपधायातस्यलोपोन ॥ प्राङ् ॥ प्राञ्चो ॥ नलोपाभावाद्लोपोन ॥ प्राश्चः ॥
 प्राङ्भ्याम् ॥ प्राङ्क्षु ॥ एवंपूजार्थे प्रत्यङ्गदयः ॥ कुङ् ॥ कुञ्चो ॥ कुङ्भ्याम् ॥ पयोमुक् ॥
 पयोमुग् ॥ पयोमुचो ॥ पयोमुग्भ्याम् ॥ उगित्वाचुम् ॥ सान्तमहतसंयोगस्य ॥
 ६।४।१० ॥ सान्तसंयोगस्य महतश्चयोनकारस्तस्योपधायादीर्घीः सम्बुद्धौ सर्वना
 मस्थाने ॥ महान् ॥ महानौ ॥ महान्तः ॥ हेमहन् ॥ महद्भ्याम् ॥ अत्वसन्तस्यचा
 धातोः ॥ ६।४।१४ ॥ अत्वन्तस्योपधायादीर्घीधातुमित्रासन्तस्यचासम्बुद्धौ ॥
 धीमान् ॥ धीमनौ ॥ धीमन्तः ॥ हेधीमन् ॥ त्रासादौ महद्भ्याम् ॥ भातेर्द्वतुः ॥ इति स

त्र. को. सु. म. र्था. द. म. स्या. पि. टे. ले. पि. ॥ भ. वा. न्. ॥ भ. व. तौ. ॥ श. व. न्न. स्य. भ. व. त्. ॥ उ. मे. अ.
 ॥३४॥ भ. स. म्. ॥ ६. १. ५. ॥ ष. ष. द्वि. त्व. प्र. कर. रो. ये. द्वे. वि. हि. ते. ते. उ. मे. स. सु. दि. ते. अ. भ. स.
 सं. ज्ञे. स. ॥ ना. भ. स. ता. च. तु. ॥ ७. १. ७. ॥ अ. भ. स. ता. च. तु. तु. म्. न. ॥ द. द. त्. ॥ द. द.
 तौ. ॥ ज. क्षि. त्या. द. य. ष. ट्. ॥ ६. १. ६. ॥ ष. ट्. धा. त. वो. न्ये. ज. क्षि. ति. श्र. स. प्र. म. ए.
 ते. अ. भ. स. सं. ज्ञा. स्यु. ॥ ज. क्ष. त्. ॥ ज. क्ष. तौ. ॥ ज. क्ष. तः. ॥ ए. वं. जा. ग्र. त्. ॥ द. रि. द्. त्. ॥
 ॥ श. स. त्. ॥ च. का. रा. त्. ॥ गु. प्. ॥ गु. पौ. ॥ गु. पः. ॥ गु. प्. भ्या. म्. ॥ त्. य. दा. दि. षु. द्. शो. ॥
 ना. लो. च. ने. क. ञ्. ॥ ३. २. ६. ०. ॥ त्. य. दा. दि. षू. प. प. दे. सु. अ. ज्ञा. ना. र्था. द्वि. शो. क. ञ्. ॥

गुरु

॥३४॥

चा. त्. कि. न्. ॥ आ. स. र्व. ना. म्. ॥ ६. ३. ५. १. ॥ द. ग्. द्. श्र. व. तु. षु. ॥ ता. द्. क्. ॥ ता. द्. शो. ॥ ता. द्. शः. ॥
 ता. द्. ग्. भ्या. म्. ॥ वृ. श्रे. ति. यः. ॥ ज. त्. त्व. च. र्त्वे. ॥ वि. ट्. ॥ वि. ड्. ॥ वि. शो. ॥ वि. शः. ॥ वि. ड्. भ्या. म्. ॥
 न. शो. र्वा. ॥ ८. १. ६. ३. ॥ न. शो. क. व. र्गे. ना. दे. शो. ता. पे. दा. ने. ॥ न. क्. ॥ न. द्. ॥ न. शो. ॥ न. शः. ॥ न.
 ग्. भ्या. म्. ॥ न. ड्. भ्या. म्. ॥ स्य. शो. नु. द्. के. कि. न्. ॥ ३. २. ५. ८. ॥ अ. नु. द्. के. सु. पु. प. प. दे. स्य. शो.
 कि. न्. ॥ घृ. त्. स्य. क्. ॥ घृ. त्. स्य. शो. ॥ घृ. त्. स्य. शः. ॥ द्. धृ. क्. ॥ द्. धृ. षो. ॥ द्. धृ. ग्. भ्या.
 म्. ॥ र. त्. न. मु. द्. ॥ र. त्. न. मु. षो. ॥ र. त्. न. मु. ड्. भ्या. म्. ॥ ष. ट्. ॥ ष. ट्. द्वि. ॥ ष. ड्. भ्या. म्. ॥ ष. स्या.
 म्. ॥ ष. ट्. सु. ॥ रु. त्व. म्. प्र. ति. ष. त्व. स्या. सि. द्. त्वा. त्. स. ज्ञु. यो. रि. ति. रु. त्व. म्. ॥ र्के. रूप. धा.

ल. को. सु. यादीर्घः ॥ ८१॥ ७६॥ रेफवान्नयोत्पधायाश्कोदीर्घः पदाने ॥ पिपठीः ॥ पिपठीषो ॥
 ॥ ३५ ॥ पिपठीभ्याम् ॥ नम्विसर्जनीयशर्कवायेः ॥ ८१॥ ३५८॥ एतैः पुन्येकं व्यवधानेः पिड
 राकुभ्याम्परस्यसस्यमूर्द्धन्यादेशः ॥ यत्वेन पूर्वस्यः ॥ पिपठीषु ॥ पिपठीः सु ॥
 चिकीः ॥ चिकीषो ॥ चिकीभ्याम् ॥ चिकीर्षु ॥ विद्वान् ॥ विद्वंसो ॥ हेविद्वन् ॥ विसो
 संप्रसारणम् ॥ ६॥ ४॥ ३१॥ वत्सन्नस्यभस्यसस्यसारणं स्यात् ॥ विदुषः ॥ वसुसं
 स्थितिदः ॥ विद्वद्भ्याम् ॥ पुंसोः सुड् ॥ ७॥ १॥ ८॥ सर्वनामस्थाने ॥ पुमान् ॥ हेपुमन् ॥
 ॥ पुमांसो ॥ पुंसः ॥ पुम्भ्याम् ॥ पुंसु ॥ ऋदुशनेत्यनङ् ॥ उशना ॥ ॥ उशनसो ॥ अस्य ॥ ३५ ॥

सम्बुद्धौ वाऽनङ् नलोपश्च वा वाच्यः ॥ हेउशन ॥ हेउशनः ॥ हेउशनसो ॥ उशनोभ्याम् ॥ उ
 शनसु ॥ अनेहा ॥ अनेहसो ॥ हेअनेहः ॥ वेधाः ॥ वेधसो ॥ हेवेधः ॥ वेधोभ्याम् ॥ अ
 दसओ सुलोपश्च ॥ ७॥ २॥ ७७॥ अदसओत्पात्तो सुलोपश्च ॥ तदोरिदिस ॥ असौ
 ॥ त्यदाद्यत्वम् ॥ पररूपत्वम् ॥ वृद्धिः ॥ अदसोऽसौ दीदुदोम ॥ ८॥ २॥ ८०॥ अदसोऽ
 सौः सान्नस्यदात्परस्य उदूतौ दस्यमश्च ॥ आत्तरतम्पादुस्त्वस्य उः दीर्घस्य ऊः ॥ अ
 म् ॥ जसश्शी ॥ गुणः ॥ एतर्द्धद्वयत्वे ॥ ८॥ २॥ ८१॥ अदसोदात्परस्ये तर्द्धद्वयमोव
 रुथोक्तो ॥ अमी ॥ पूर्वत्रासिद्धमिति विभक्तिकार्यं प्राक्पश्चादुत्त्वमत्वे ॥ अमुम् ॥

लकोसु अम् अम्नम् मुत्वेकृते घिसंज्ञायाम् भावः नमुने ॥ ८।२।३ ॥ नाभावे कर्तव्ये कृते चम्
 भावो नासिद्धः ॥ अमुना ॥ अम्भ्याम् ॥ अमीभिः ॥ अमुष्यै ॥ अमीभ्यः ॥ अमुष्याम् ॥ अ
 ष्य ॥ अमुयोः ॥ अमीषाम् ॥ अमुष्मिन् ॥ अमीषु ॥ ॥ इति हलन्ताः पुस्विङ्गाः ॥ ॥
 नहोषः ॥ ८।२।३४ ॥ ऋलिपदाने च ॥ नहि वृत्तिवृषिव्यधिसृचिसहितानि युक्ते ॥ ६।३।११६ ॥
 क्विवनेषु पूर्वपदस्य दीर्घः ॥ उपानत् ॥ उपानहौ ॥ उपानत्सु ॥ क्विन्नन्त्यात् ॥ कुत्वेन
 निपातनादेरलोपः ॥ उपिक् ॥ उपिहो ॥ उपिगम्भ्याम् ॥ द्यौः ॥ दिवौ ॥ दिवः ॥ द्युभ्याम् ॥ गीः ॥ गिरो ॥ उरुः
 गिरः ॥ एवं पूः ॥ चतस्रः ॥ चतस्रसाम् ॥ का ॥ के ॥ काः ॥ सर्वावत् ॥ यस्सो ॥ ७।२।११० ॥ ३६ ॥

अजाद्यतष्टाष्ट

इदमोदस्ययः ॥ इयम् ॥ त्यदाद्यत्वम् ॥ परत्पत्वम् ॥ टाप् ॥ दश्चेतिमः ॥ इमे ॥ इमाः ॥ इ
 माम् ॥ अनया ॥ हलिल्लोपः ॥ आभ्याम् ॥ आभिः ॥ अस्यै ॥ अस्याः ॥ अनयोः ॥ आ
 साम् ॥ अस्याम् ॥ आसु ॥ स्वक् ॥ स्वजौ ॥ स्वजः ॥ स्वगम्भ्याम् ॥ त्यदाद्यत्वम् ॥ टाप् ॥
 स्या ॥ त्ये ॥ त्याः ॥ एवं तद् यद् एतद् ॥ वाक् ॥ वाचौ ॥ वाग्भ्याम् ॥ वाक्षु ॥ अप्रशब्दे नि
 त्यम्बहवचनान्तः ॥ अप्रनिति दीर्घः ॥ आपः ॥ आपोभिः ॥ ७।४।४८ ॥ अपलका
 रोभादौ प्रत्यये ॥ अद्रिः ॥ अद्भ्यः ॥ अपाम् ॥ अप्सु ॥ दिग् ॥ दिक् ॥ दिशः ॥ दि
 ग्भ्याम् ॥ त्यदादिष्विति दृक् ॥ क्विन्विधानादल्पत्रापि कुत्वम् ॥ दृक् ॥ दृक् ॥ दृशौ ॥

ल. को. सु. दृग्भ्याम् ॥ त्विद् ॥ त्विद्यो ॥ त्विद्भ्याम् ॥ ससञ्जुयोरितिरुत्वम् ॥ सञ्जुः ॥ सञ्जुयो ॥ स
 ॥ ३७ ॥ ज्ञृभ्योम् ॥ ॥ आशीः ॥ आशिद्यो ॥ आशीभ्योम् ॥ असौ ॥ उत्त्यमत्वे ॥ अम् ॥
 अम् ॥ अमुया ॥ अम्भ्याम् ॥ अम्भिः ॥ अम्भ्ये ॥ अम्भ्यः ॥ अमुष्याः ॥ अमुपो ॥
 अम्बां ॥ अमुष्याम् ॥ अम्बु ॥ ॥ इति हलन्ताः स्त्रीलिङ्गाः ॥ ॥ हलन्तानपुं
 सकलिङ्गाः ॥ ॥ स्वमोर्लुक् ॥ दत्वम् ॥ स्वनडुत् ॥ स्वनडुही ॥ चतुरनडुहोरित्या
 म् ॥ स्वनडुंहि ॥ पुनस्तडुत् ॥ शेषम्पुयत् ॥ वा ॥ वारि ॥ वारि ॥ वारा ॥ वार्याम् ॥ गुरुः
 ॥ चत्वारि ॥ किम् ॥ के ॥ कानि ॥ इदम् ॥ इमे ॥ इमानि ॥ अन्वादेशेनपुंसके ॥ ३७ ॥

एनदृक्तव्यः ॥ एनत् ॥ एने ॥ एनानि ॥ एनेन ॥ एनयोः ॥ वृत्तः ॥ अहः ॥ विभाषा
 डिङ्पोः ॥ अही ॥ अहनी ॥ अहानि ॥ अहन् ॥ ॥ १२६ ॥ अहन्नित्यस्यरुः पदान्ते
 ॥ अहोभ्याम् ॥ दरिड ॥ दरिडनी ॥ दरिडिनि ॥ दरिडना ॥ दरिडभ्याम् ॥ सुपथि ॥
 टिलोपः ॥ सुपन्थानि ॥ ऊर्क् ॥ ऊर्ग ॥ ऊर्जी ॥ ऊर्जि ॥ तद्विज्ञानां संयोगः ॥ तत् ॥ ते ॥
 तानि ॥ यत् ॥ ये ॥ यानि ॥ एतत् ॥ एते ॥ एतानि ॥ गवाक् ॥ गोची ॥ गवांचि ॥ पुनस्त
 डत् ॥ गोचा ॥ गवाग्भ्याम् ॥ शक्त् ॥ शक्द् ॥ शक्ती ॥ शक्ति ॥ ददत् ॥ वानपुं
 सकस्य ॥ ७११७८ ॥ अभ्यस्तात्परस्यवानुम् सर्वनामस्थाने ॥ ददति ॥ ददति ॥ तु

२०
 ५
 १०
 १५
 २०
 २५
 ३०
 ३५
 ४०
 ४५
 ५०
 ५५
 ६०
 ६५
 ७०
 ७५
 ८०
 ८५
 ९०
 ९५
 १००
 १०५
 ११०
 ११५
 १२०
 १२५
 १३०
 १३५
 १४०
 १४५
 १५०
 १५५
 १६०
 १६५
 १७०
 १७५
 १८०
 १८५
 १९०
 १९५
 २००
 २०५
 २१०
 २१५
 २२०
 २२५
 २३०
 २३५
 २४०
 २४५
 २५०
 २५५
 २६०
 २६५
 २७०
 २७५
 २८०
 २८५
 २९०
 २९५
 ३००
 ३०५
 ३१०
 ३१५
 ३२०
 ३२५
 ३३०
 ३३५
 ३४०
 ३४५
 ३५०
 ३५५
 ३६०
 ३६५
 ३७०
 ३७५
 ३८०
 ३८५
 ३९०
 ३९५
 ४००
 ४०५
 ४१०
 ४१५
 ४२०
 ४२५
 ४३०
 ४३५
 ४४०
 ४४५
 ४५०
 ४५५
 ४६०
 ४६५
 ४७०
 ४७५
 ४८०
 ४८५
 ४९०
 ४९५
 ५००
 ५०५
 ५१०
 ५१५
 ५२०
 ५२५
 ५३०
 ५३५
 ५४०
 ५४५
 ५५०
 ५५५
 ५६०
 ५६५
 ५७०
 ५७५
 ५८०
 ५८५
 ५९०
 ५९५
 ६००
 ६०५
 ६१०
 ६१५
 ६२०
 ६२५
 ६३०
 ६३५
 ६४०
 ६४५
 ६५०
 ६५५
 ६६०
 ६६५
 ६७०
 ६७५
 ६८०
 ६८५
 ६९०
 ६९५
 ७००
 ७०५
 ७१०
 ७१५
 ७२०
 ७२५
 ७३०
 ७३५
 ७४०
 ७४५
 ७५०
 ७५५
 ७६०
 ७६५
 ७७०
 ७७५
 ७८०
 ७८५
 ७९०
 ७९५
 ८००
 ८०५
 ८१०
 ८१५
 ८२०
 ८२५
 ८३०
 ८३५
 ८४०
 ८४५
 ८५०
 ८५५
 ८६०
 ८६५
 ८७०
 ८७५
 ८८०
 ८८५
 ८९०
 ८९५
 ९००
 ९०५
 ९१०
 ९१५
 ९२०
 ९२५
 ९३०
 ९३५
 ९४०
 ९४५
 ९५०
 ९५५
 ९६०
 ९६५
 ९७०
 ९७५
 ९८०
 ९८५
 ९९०
 ९९५
 १०००

ल. कौ. सु. स्वस्ति ॥ स्वधा ॥ अलम् ॥ वषट् ॥ श्रौषट् ॥ वौषट् ॥ अत्यत् ॥ अस्ति ॥ उपांशु ॥ क्ष
 मा ॥ विहायसा ॥ दोषा ॥ मृषा ॥ मिथ्या ॥ मुधा ॥ पुरा ॥ मिथो ॥ मिथस् ॥ प्रायस्
 ॥ ३९ ॥ ॥ मुहस् ॥ प्रवाहकम् ॥ प्रवाहिका ॥ आर्य हलम् ॥ अभीक्ष्णम् ॥ साकम् ॥ सा
 द्धम् ॥ नमस् ॥ हिरुकु ॥ धिकु ॥ अथ ॥ अम् ॥ प्रताम् ॥ प्रशान् ॥ मा ॥ माङ् ॥ आ
 कृतिगणोऽयम् ॥ च ॥ वा ॥ ह ॥ अह ॥ एव ॥ एवम् ॥ नूनम् ॥ शश्वम् ॥ युगपत् ॥
 भूयस् ॥ कृपत् ॥ सूर्यत् ॥ कु ॥ चित् ॥ नेत् ॥ चेत ॥ चरा ॥ यत्र ॥ कश्चित् ॥ नह ॥ गुरु
 हन्त ॥ माकिम् ॥ माकीम् ॥ नकि ॥ आकीं ॥ माङ् ॥ नत्र ॥ यावत् ॥ तावत् ॥ त्वे ॥ ॥ ३९ ॥

न्ये ॥ द्वे ॥ रे ॥ श्रौषट् ॥ वौषट् ॥ स्वाहा ॥ स्वधा ॥ वषट् ॥ ओम् ॥ तुम् ॥ तथाहि ॥ खलु ॥ कि
 ल ॥ अथ ॥ सुयु ॥ स्म ॥ आदह ॥ उपसर्गविभक्तिस्वरप्रतिरूपकाश्च ॥ अवदन्तम् ॥ अहं
 युः ॥ अस्तिक्षीर ॥ अ ॥ आ ॥ इ ॥ ई ॥ उ ॥ ऊ ॥ ए ॥ ऐ ॥ ओ ॥ औ ॥ पशु ॥ शुकम् ॥ यथा ॥
 कथा ॥ च ॥ पाट् ॥ प्याट् ॥ अऊ ॥ है ॥ हे ॥ भोः ॥ अये ॥ द्य ॥ विषु ॥ एकपदे ॥ पुर ॥ आतः ॥
 चादिरप्याकृतिगणः ॥ तसिलादयः ॥ प्राक् पात्रायः ॥ शस्त्रप्रभृतयप्राक् सप्तमासान्ते
 भ्यः ॥ अम् ॥ आम् ॥ कृत्योर्थाः ॥ तसि ॥ वती ॥ नाना ॥ नौ ॥ एतदन्तमव्ययम् ॥ अत
 इत्यादि ॥ कृन्मेजन्तः ॥ १११३९ ॥ कृद्योमान्तसन्तश्चतदन्तमव्ययम् ॥ स्मारम् ॥ स्मारम्

